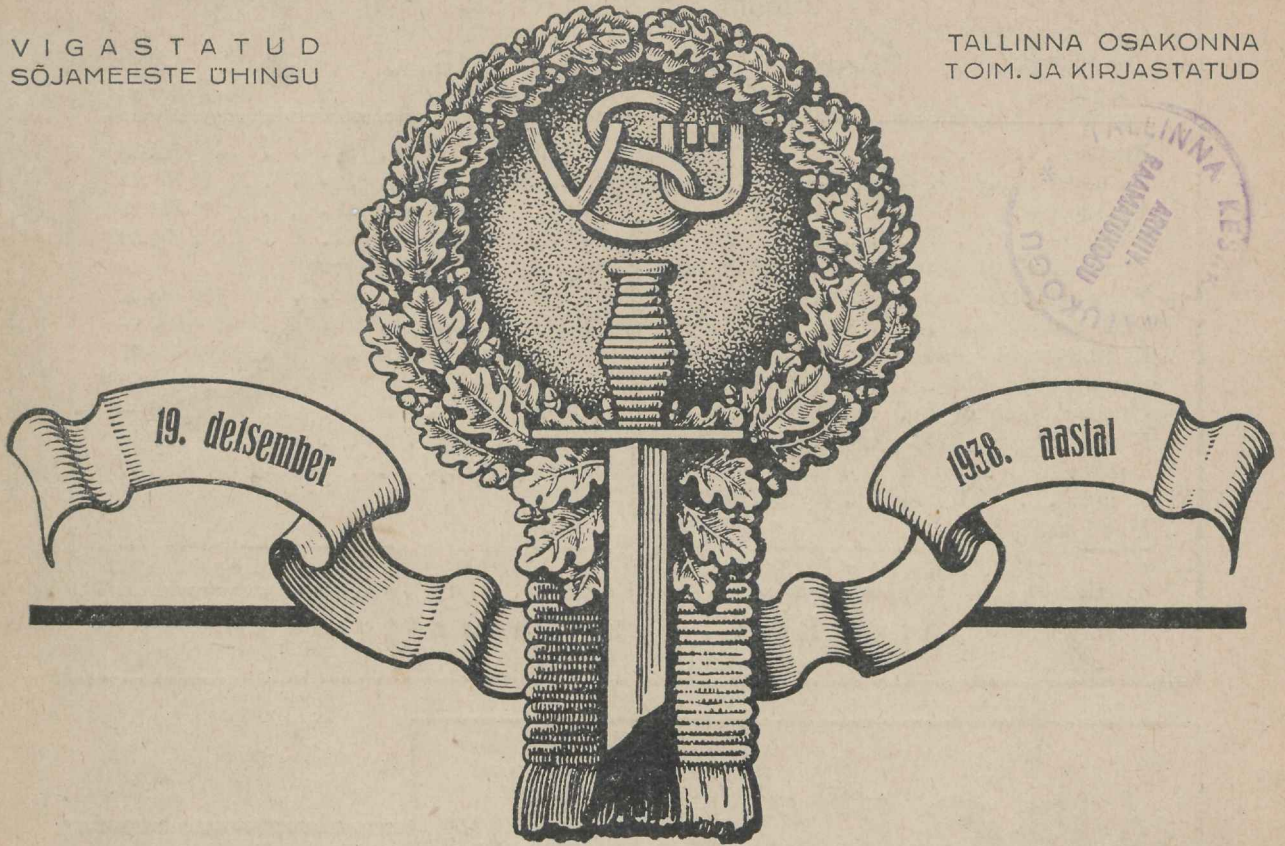

INVALIIID

VIGASTATUD
SÕJAMEESTE ÜHINGU

TALLINNA OSAKONNA
TOIM. JA KIRJASTATUD

TARTU LINNAPANK

TARTUS, RAEKOJAS.
Telefonid 2-32 ja 11-32.

Arvete seis 30. novembril 1938. a.

Aktiva.

Kassa	28.579.40
Hoiuarved	514.555.39
Väärtpaberid	368.670.28
Väärtused	9.886.62
Diskonteeritud vekslid	4.004.861.67
Tähtajalised laenud	103.700.—
Riiklikud laenud	100.000.—
Kontokorrent laenud	1.025.389.45
Korrespondendid	32.441.61
Garantii deebitorid	97.631.50
Mitmesugused deebitorid	2.000.—
Vallasvara	17.539.15
Kulud	118.218.15
Muud aktivad	24.026.48

Kokku Kr. 6.447.499.70

Passiva.

Põhikapital	324.546.38
Tagavarakapital	66.763.35
Amortisatsioonikapital	11.513.13
Hoiusummad	5.253.031.59
Võlad teistes krediidasu- tistes	100.000.—
Riiklikud laenud	100.000.—
Korrespondendid	88.338.87
Väljaantud garantiid	97.631.50
Mitmesugused kreditorid	2.000.—
Tulud	360.610.08
Muud passivad	43.064.80

Kokku Kr. 6.447.499.70

Toimetab kõiki pangaooperatsioone.

«POLARIS»

EESTI KINDLUSTUS-A.-S.

võtab vastu järgmisi
KINDLUSTUSI:

tule-, veo-, murdvarguse-,
väärtsaadete-, kasko- (laeva-
kerede) ja klaasikindlustusi

Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Seltsi põhi- ja tagavara-
kapitalid ületavad

Kr. 1.000.000.—

Seltsi asutamisest peale on
kahjude eest välja makstud
üle

Kr. 6.000.000.—

*

**Soliidne
edasikindlustus!**

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetraat 426-66
Telegr.-aad.: „POLARIS“ — Osakond asub Tartus, Suurturg 11. Kõnetr. 675

Esindajad kõigis linnades ja maakohtades

Asutatud 1857. a.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri Osaühisus

VABRIKUD: KREENHOLMIS, NARVA LÄHEDAL
JUHATUS: TALLINNAS, PIKK T. 68, TEL. 426-63
MÜÜGIKOHT: KAUBANDUS A.-S. „KREENBALT“
TALLINN, S. KARJA 13, TEL. 425-14

M Ü Ü K A I N U L T S U U R E L A R V U L

SAKU ÕLLETEHAS A/S
TALLINN

Uudispabeross

M A R E T

suitsetaja parim seltsiline!

A-S. „ROTERMANN'I TEHASED“ Tallinnas

end. Chr. Rotermann, asut. 1829. a.

Teravilja veskid

Suurpagartööstus

Ehitusraua — osakond

Auto — osakond

//

Osakonnad: Tartus, Viljandis, Narvas, Pärnus

AKTSIA SELTS Tallinna Laevaühisus

Laevaomanikud, laevamaaklerid, speditöörid,
süteimport, laevade varustamine.

Peakontor: S. Karja 18,

Telegr. „Laevandus“

Tel. 426-90 (4 liini).

Laevasõit: Korrapärase ühendus Tallinnast Hamburgi, Rotterdami, Antverpeni, Gdynia, Danzigi, Manchesteri ja Liverpooli. Läbiveokonosseמידid kõikidesse tähtsamatesse sadamatesse.

Speditsoon: Tollimine, inkasso, kinnitus, korrespondendid kõikides tähtsamates kohtades.

Söed: Auru- ja sepasöed, valu- ja küttekoks alaliselt saadaval ladus ja otse laevadest. Kontor — V. Sadama 3, Tel. 456-38 ja 441-80.

Laevade varustamine: Kõiksuguseid laevatarbeid ja toiduaineid, purje töökoda ja malmi ladu. Kontor — V. Sadama 3, Tel. 456-38 ja 441-80.

Vabaladu: Laevade varustamine igasuguste toiduainete ja laevatarvetega. Ladu: Uus Hollandi 6, Tel. 314-52.

Jõulud 20 aasta eest.

11. novembril 1918 a. liitlastega sõlmitud vaherahulepingu alusel Saksamaa pidi tagasi tõmbama oma väed okupeeritud aladelt, nende seas ka Eestist. Niikauaks ainult pidid jääma saksa väed Eestisse, kuni oleme suutnud end korraldada sõjaliselt, poliitiliselt ja majandusliselt. — Et võõraste huvide kaitsmine ei olnud selles olukorras enam okupatsiooni võimude meelepärast, siis ruttasid nad äraminekuga ega soodustanud millegiga meie sõjalist enesekaitse korraldamist. Ajutine Valitsus algas kohe tegevust. Ellu kutsuti kõigepealt Kaitseliit. Kuna see poleks veel kindlustanud välise hädaohtude vastu, siis otsustati kohe asuda sõjaväe organiseerimisele. Mobilisatsiooni alguseks määrati 21. november 1918 a.

Okupatsiooni võimude lahkumisega sai iseisev Eesti Vabariik alustada oma iseseisvat riiklist elu ja riikliste asutuste korraldamist. Nii pühitsesid oma asutamise 20. aastapäeva 21. novembril sõjavägi, merevägi, Sõjavägede Varustusvalitsus, Sõjavägede Tervishoiuvalitsus, Sõjaväeringkondade staabid ja paljud sõjaväeüksused ja asutused.

Aga kogu see ülesehituse töö pidi algama koos raske iseseisvuse võitlusega — Vabadussõjaga, mitmest küljest sissetungiva välisvaenlase vastu, kes püüdis meie iseseisvust juba selle

algidus ära lämmatada. Nii sai novembri kuu lõpus samuti 20 aastat Vabadussõja algusest. Detsembri kuu ja jõulude aeg 20 aasta eest oli kõige kriitilisem ja hädaohtlikum, sest peaaegu ilma relvadeta ja sõjaväeta, ainult isamaaliste sangarite-vabatahtlike hõredate ridadega tuli arvuliselt kümneid kordi üleolevat vaenlast kinnipidada ja tema pealetungi halvata, seni kui suudeti tarvilikke jõude koguda ning organiseerida. See kõik sai võimalikuks ajal, kui paljuid kodanikke valdas alles kahtlus ja kõhklemine, kuna ei juletud küllaldaselt hinnata meie sõdurite vaprust ja jõudu, kuna pealetungivad punased vene-läti jõugud olid suurearvulised.

20 aasta eest löödi esimesi lahinguid Eesti Vabadussõjas ja sellega kaasas tekkisid ka esimesed ohvrid surnutena ja haavatutena, — tekkisid seega ka esimesed Vabadussõja invaliidid.

Jõulud 20 aasta eest ei olnud rõõmupühad, kuna siis valdas kõiki sõda ja teadmatus lähema tuleviku eest.

Nüüd 20 a. hiljem võime tagasi vaadata nende sündmuste peale ja sügava austusetundega meeletuletada neid 20 a. eest kantud ohvreid ja tunda ennast vabas Eestis rõõmsana ja kindlana.

A. J.

Kindlustage oma elu ja varandus

EKA's

suurimas kodumaa kindlustusseltsis

Vastutussummad üle Kr. 2.440.000.—

Sõjavägede ülemjuhataja
Kindr.-leitnant JOH. LAIDONER,
kõnet pidamas Paju lahingu mälestussamba
nurgakivi panekul 12. VI 1938. a.

Maailmasõja lõpp 20 aasta eest.

Need, kes ei tulnud tagasi...

	Mobili- seeritud	Surnud	Haavatud	Vangis ja kadunud	Üldse kaotused	%
Liitriigid						
Venemaa	12.000.000	1.700.000	4.950.000	2.500.000	9.150.000	76,3
Prantsusmaa	8.410.000	1.357.800	4.266.000	537.000	6.160.800	73,3
Suur-Briti	8 904.467	908.371	2.090.212	191.652	3.190.235	35,8
Itaalia	5.615.000	650.000	947.000	600.000	2.197.000	39,1
Am. Ühendr.	4.355.000	126.000	234.300	4.500	350.300	8,0
Jaapan	800.000	300	907	3	1.210	0,2
Rumeenia	750.000	335.706	120.000	80.000	535.706	71,4
Serbia	707.343	45.000	133.148	152.958	331.106	46,8
Belgia	267.000	13.716	44.686	34.659	93.061	34,9
Kreeka	230.000	5.000	21.000	1.000	27.000	11,7
Portugal	100.000	7.222	13.751	12.318	33.291	33,3
Montenegro	50.000	3.000	10.000	7.000	20.000	40,0
Kokku	42.188.810	5.152.115	12.831.004	4.121.090	22.089.709	52,3
Keskriigid						
Saksamaa	11.000.000	1.773.700	4.216.058	1.152.800	7.142.558	64,9
Austria-Ungari	7.800.000	1.200.000	3.620.000	2.200.000	7.020.000	90,0
Türgimaa	2.850.000	325.000	400.000	250.000	975.000	34,2
Bulgaaria	1.200.000	87.500	152.390	27.029	266.919	22,2
Kokku	22.850.000	3.386.200	8.388.448	3.629.829	15.404.477	67,4
Summa	65.038.810	8.538.315	21.219.452	7.750.919	37.494.186	57,6

SS SS Rünnak jõuluööl. SS SS

Eru-major R. MARTIN.

Maaüldasõda oli kestnud juba ligi pool aastat kui saabus sõja ajal esimene jõulu kuu. Kuid see kuu ei tõutanud siis maailmale mitte rahu tulekut, vaid ta nõudis võitlevatelt rahvastelt järjest suurenevaid jõupingutusi ja ohvreid.

Esiialgne manööversõja ajajärk oli siis juba lõppenud ning idas ja läänes olid hiigel võitlusrinded tardunud kaevikute rägastikku. Aga ka kaitsesõja olukorras otsiti mõlemal võitleval poolel soodsat silmapilku osalisekski pealetungiks.

Teenisin tol ajal vene väes adjundan-dina 22. Siberi küttide polgus (rügen-dis). Polk asus siis vene põhja-lääne rindel lääne pool Varssavit, Boržimovi mõisa piirkonnas.

Oli Poola hilissügis, talve lähenemist

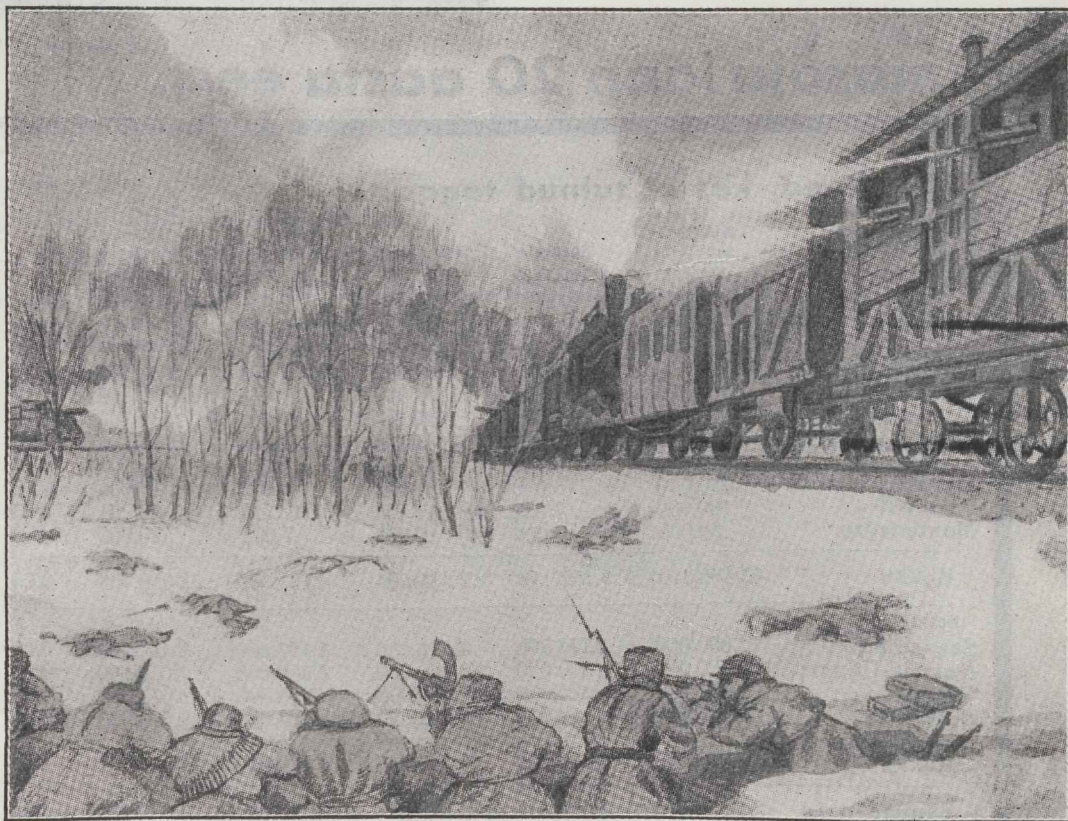
polnud veel märgata, sest kõikjal mustendas maa ja ilmad püsisid soojadena.

Võrdlemisi vaikesse positsiooni sõja-olukorras lähenes jõuluõhtu.

Äkki saabus kõrgemalt poolt polgu ülemale salajane käsk rünnata jõuluööl ootamatult sakslasi. Nähtavasti hellitati vene väeülemuse poolt lootust tabada sakslasi ootamatu rünnakuga hetkel, kui nad pühitsedes jõululaupäeva jäta-vad hooletusse oma harilikku öist valve-teenistust.

Rünnaku teostamiseks polguülem moodustas polgu üksustest rünnakgrupi, mille ülemaks määras oma asetäitja polkovniku (koloneli) ja mind adjundan-dina tema käsutusse.

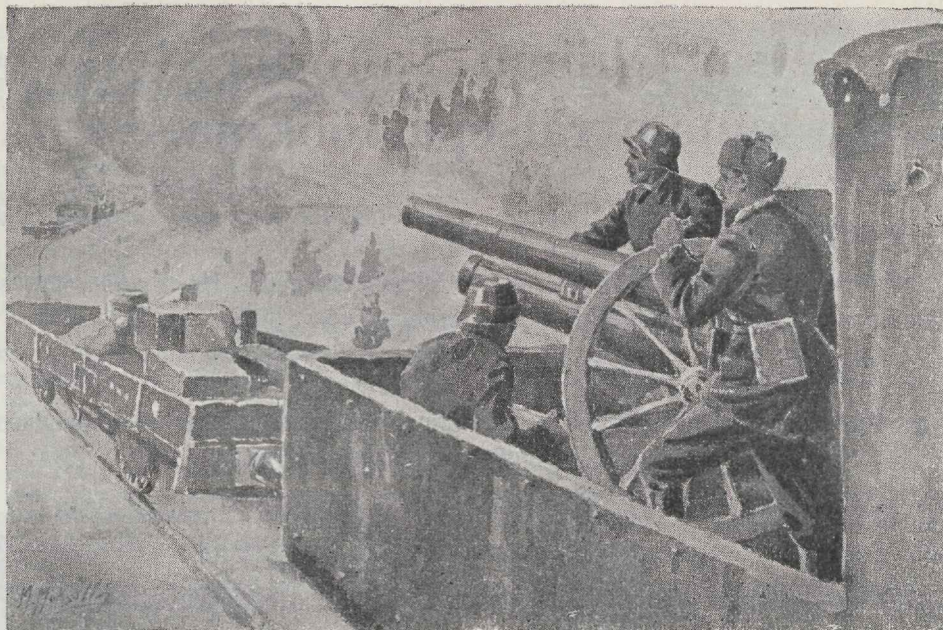
Jõuluõhtul liikusid vene rünnakosad,

(Sõjamuuseumi kogust.)

Soomusrong lahingus.

(Vihvelini maal.)

(Sõjamuuseumi kogust.)

Soomusrongi suurtükke tegevuses.

(Maksolly maal.)

kasutades enam varjatuid teid, Boržimovi mõisa lähedasse metsa, kust pimeduse saabudes alustati lahingkorras lähenemist saksa positsioonile. Algul möödus kõik jõuluõhtuses vaikuses takistamatult ettenähtud korras. Lähenedes saksa kaevikutele kostis sealt jõululaulude laulmist, mis kinnitas esialgseid oletusi, et sakslased ka kaitsepositsioonidel pühisid jõuluõhtut. Kuid siiski valdasid ründajate vene sõdurite südameid ka kahtlused, kas kauaks veel püsib eelolevates kaevikutes sakslaste jõlumeeleolu, sest vene rünnakahelikkude jõudmisel saksa kaevikute lähedusse võiksid nad igal silmapilgul avada oma hävitava tule.

Arutledes eeloleva rünnaku kohta käivaid mõtteid vaikselt jätkasid venelased mööda mustendavat legendikku liikumist saksa kaevikute suunas. Sakslased aga millegagi ei avaldanud oma valvelolekut. . .

Vahepeal läkitati mind mõne käskjala sõduri saatel edasi andma mõningaid täiendavaid korraldusi polgu paremal tiival liikuvatele üksustele. Olles

täitnud oma ülesande, liikusin tagasi oma ülema juurde. Samal ajal Siberikütid samm-sammult ikka enam lähenesid saksa kaevikutele. . . .

Äkki aga puhkes sakslaste poolt äge kuulipildujate ragin; peale kuulipildujate tulistati sealt poolt ägedalt veel püssidest, väikekaliibrilistest, arvatavasti, soomusautode suurtükkidest. Selge oli, et venelaste jõuluõine rünnak oli täiesti äpardunud.

Otsisin kiirelt varjupaika tulest, mida mul ühes saatjate sõduritega õnnestus leida ühe saksa 6-tollilise raskesuurtüki mürsu, n.n. „sumadani“ trehteris.

Sel ajal olid vene ründajate ahelikud jõudnud ladedal maastikul oleva tühja kaevikuni, kus ka suudeti endid varjata sakslaste tulepuhangu eest.

Pärast tulistamise vaibumist, ruttasid venelased jõluhommikuse pimeduse kätte all oma endisse asukohta. . .

Nii luhtusid venelaste tookordsed lootused jõuluõise rünnaku õnnestumisse, sest sakslased ka sel ööl osutsid täiesti valvsateks.

Kuidas sai Ühingu Tallinna Osakond omale rätsepa töökoja.

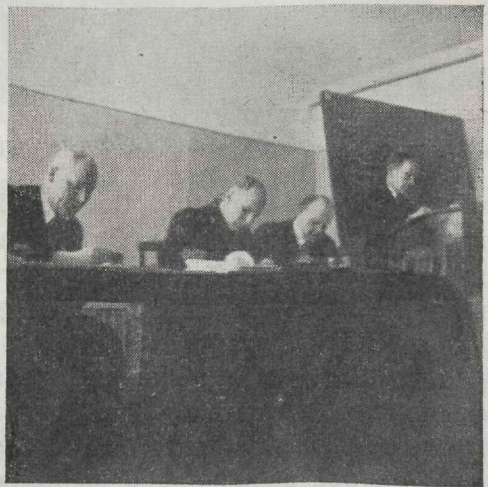
Kohe Vabadussõja alguses asutati Tallinnas organisatsioon „Ühistöö“, millise rätsepa töökoda rakendati täielikult Vabadussõja teenistusse. Nagu üldiselt teada, Vabadussõja algul puudus igasugune varustus, mida tuli hakata alles soetama. Sõdurid läksid rindele omas riietuses ja varustuses seni, kui suudeti asja organiseerida. „Ühistöö“ rätsepa töökoda, milline paigutati Tallinnas, Pikale tänavale Mustapeade Klubi ruumidesse, sai oma kasutada endise „Narva Akadeemilise Rätsepa Kunsti Seltsi“ rätsepa õmblusmasinad, arvult üle kümne. Rätsepa masinad päästeti Narvast enamlaste kättejäamast, kuna sõjahirmul nende kasutajad olid laiali valgunud ja masinad ilma hooleks jätnud.

Õnneks päästeti need ja kasutati ära kõige kasulikumalt „Ühistöö“ poolt Vabadussõja rinde jaoks riidevarustuse valmistamiseks.

Peale Vabadussõja lõppu ei olnud enam vajadust „Ühistöö“ rätsepa töökoja järele ja asuti selle likvideerimisele.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu asutaja ja tõsine sõber härra Voldemar Päts, kui „Ühistöö“ asutaja ja peajuhataja ei unustanud ka nüüd Vigastatud Sõjameeste Ühingut. Tema otsutas

„Ühistöö“ likvideerimise puhul üleanda selle rätsepa töökoja Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna osakonnale. Hr. V. Päts kutsus ühingu esitajad oma juurde ja teatas oma otsuse. Töökoja üleandmine toimus vastava üleandmise akti järele 20. sept. 1920 a. millele ühingu nimel allkirjutasin mina ühes juhatuse liikme Ernst Kaevand'iga.

V. S. Ühingu Tallinna Osakonna peakoosoleku juhatus
3. aprillil 1938. a.

VIGASTATUD SÕJAMEESTE ÜHINGU TALLINNA OSAKOND

RÄTSEPATÖÖKODA

NUNNE TÄN. 7.

TEL. 470-59

Valmistatakse igasuguseid
era- ja vormiriideid.

KINGSEPATÖÖKODA

NUNNE TÄN. 7.

TEL. 470-59

Igasuguste **jalanõude**
valmistamine ja parandus.

**Vigastatud Sõjameeste Ühingu
Tallinna Osakonna Esimees
Eru-leitnant Mihkel Vaarmann.**

V. R. II/3

Käesoleva aasta Jaanipäeval pühitses oma 50-a. sünnipäeva rohkearvulise sõprade ja tuttavate ringis oma sünnivallas Velisel, Nurga talus.

Sündis 24. VI 1888. a. Peale vastavate koolide lõpetamist pidas kooliõpetaja kutset ja tegi läbi veneaegse sõjaväe sundteenistuse. Maa-ilmasõja algades kutsuti lipu alla ja paigutati lipnike kooli, mille lõpetades teenis ohvitserina kuni maailmasõja lõpuni, tõustes leitnandi auastmesse.

Vabadussõtta läks kohe selle algades ja võttis osa rinde teenistusest kuni 19. jaanuarini 1919. a., mil Meredessant pataljoni ohvitserina haavata sai lahingus Laagna mõisa juures, mille tagajärjel amputeeriti vasak jalg.

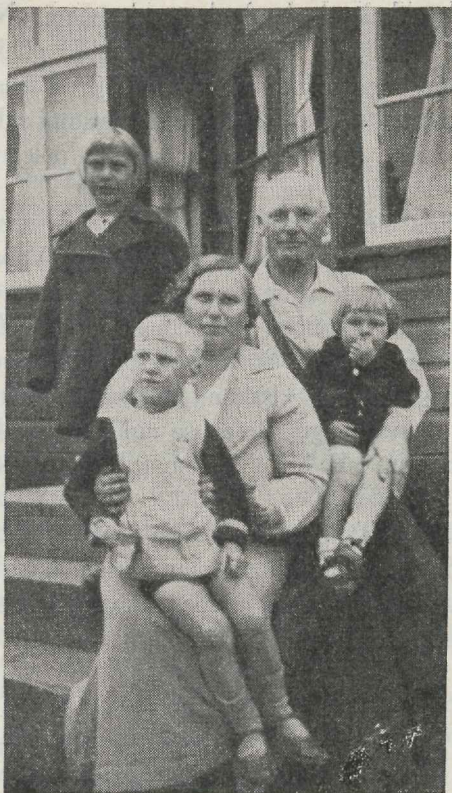
Praegu on hr. M. Vaarmann elukutselt pearaamatupidaja ja talu ning tööstuse omanik.

Ühingu Tallinna Osakonna juhatuse liikmeks on alates 1921. a. kuni käesoleva ajani, ainult aastalise puudumisega Tallinnast äraoleku tõttu. Kauemat aega oli laekuriks, siis abiesimeheks ja 1938. a. aprillist alates osakonna esimees.

Ühingu Keskjuhatuse liikmeks olnud 2 aastat.

M. Vaarmann on iseloomult alati sõbralik ja lahke ning osavõtlik kõigi kaasvõitlejate invaliidide vastu. Juuresoleval pildil on M. Vaarmann ühes oma abikaasa ja kolme lapsega, kuna neljas puudub pildilt.

Soovime M. Vaarmannile parimat edu ja jõudu ning palju aastaid senise tüseda töö ja tegevuse jätkamiseks.

Nii sai Vig. Sõjam. Ühingu Tallinna Osakond omale rätsepa töökoja kogu sisseseade ja tööriistadega. Esimeseks õppetöökoja juhatajaks sai rätsep-meister Jaan Riis, kes töötas sellel kohal üle viie aasta. Esialgul rätsepa õppetöökoda jäi töötama endistesse Mustapeade Klubi ruumidesse. Hiljem, kui nende ruumide rekvisitsioon lõpetati, viis osakond õppetöökoja üle Narva mnt. Nr. 9, kus juba töötas osakonna kingsepa töökoda. Ühingu sõbra hr. Voldemar Päts'i abi läks meil veelgi tarvis. Teatavasti olid töökoja rätsepa masinad veneaegse „Narva Akadeem. rätsepa seltsi“ omandus, milline tegutses vene ajal ja ostis masinad Vene Haridusministeeriumi toetusrahadega. Selle rätsepa õppetöökoja endine juhataja rätsepmeister Aug. Raudsepp, oli põgenenud sõja eest Tallinnasse ja hakkas nüüd rätsepa masinaid, kui omandust, tagasi nõudma. Temal olid veneaegsed masinate ostuarved kätte jäänud, millistel figureeris tema, kuid ostja, nimi ja neid vastavatele ametiasutistele esitades nõudis masinate

omanduseks andmist. Hiljem pöördus ta selleaegse Kaubandusministeeriumi poole esitades neid arveid ja paludes masinaid tunnistada „Narva Akad. rätsepa kunsti seltsi“ omanduseks. Kaubandusministeeriumi juriskonsulti otsusel oligi A. Raudsepp saanud tunnistuse masinate omanduse õiguse kohta, ettekirjutusega need väljaanda „Narva Akad. rätsepa kunsti seltsile.“ See oli tehtud muidugi asja mitte-põhjaliku tundmise pärast.—

Omades neid Kaubandusministeeriumi dokumente A. Raudsepp ühes kellegi hr. Karu'ga ja veel kolmandaga, kelle nime ei mäleta, ilmus Pikale tänavale rätsepa töökotta ühes ekspreside ja veovoorimehega, et masinaid kohe ära viia.

Kuna asi tahtis õige halva pöörde võtta, pöördusin abi järele hra Voldemar Päts'i poole.

Tema korraldusel keeldusin masinaid väljaandmast, kuna Kaubandusministeeriumi juriskonsulti seisukoht selles asjas ei olnud õige.

Tegelikult ei olnud olemaski enam „Narva Akad. rätsepa kunsti seltsi,“ millise põhikirja polnud registreeritud ja teada olid, et masinad on ostetud Vene Haridusministeeriumi rahaga, siis saivad ülevõtjad, peale pikemat poleemikat tühjade kätega tagasi saadetud.

Päris õieti sai tehtudki, kuna õige masinate peremees selgus pea, ja see oli Eesti Vabariigi Haridusministeerium, kellega hiljem sai sõlmitud leping masinate kasutamise kohta. Nagu eeltoodust selgub, omab Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna Osakond rätsepa töökoja, ainult tänu ühingu praeguse auliikme ja Haridusministri abi hra. Voldemar Pätsi otsekohele abile.

Ühingu Tallinna Osakond on rätsepa töökoja kaudu hankinud kaunis suuri sissetulekuid töökoja puhaskasudena ja see võimaldab puudustkannatajaid invailide abistada.

Peale selle on rätsepa töökoja kaudu palju kasulikku tööd tehtud, invaliididele töösukse kätteõpetamise ja õppinutele tööd ja sissetulekut võimaldamise läbi. Samuti on märkimise väärt, et riigiasutustele kui ka omavalitsuse asutustele on, kogu 18. aastalise tegevuse kestvusel, täidetud rohkearvulisi tellimisi vormiriiete valmistamisel vähempakkumise hinnaga.

Esialgul töötas töökoda registreeritud Rätsepa õppetöökajana, hiljem, kui eraärimehed ei talunud maksustamata ja patendita töötava õppetöökaja võistlust ja maksuametile peale käisid, sai rätsepa töökoda äritunnistuse alla viidud ja ühing maksab juba 1932 aastast peale kõiki ärimakse samuti kui kõik teised ettevõtted, ning rätsepa töökoda töötab endise eduga edasi.

A. Järvand.

O-ü.
Riieturite Ühiskaubamaja

R Ü K

TALLINN, SUUR KARJA 19
TELEFON 455-77

TARTU, ALEKSANDRI T. 5
TELEFON 16-20

Soovitab uudismustreid
kvaliteet riideist kodumaa- ja
inglise vabrikust

INGLIS
MAGASIN

H. GUTKIN

TALLINN
VIRU 4.
TEL. 436-46

Sõjamehe hirm.

Sõjainvaliid A. BRAKEL.

Üle mitme aja olin jälle kutsutud jõuluid veetma maale sugulaste poole. Jõulud olid saabunud ilusad: oli maas paks ilus lumevaip ja ühtlast lund sadas tasaselt üha juurde.

Jõululaupäeval linnast rongiga välja sõites valitses juba kõikjal pühade meeleolu: tänavad olid täis kiiresti edasi töttavaid inimesi, kõigil käes pakikesed kingitustega omakseile. Rong oli tulvil pühadeks linnast välja sõitjaid ja ehkki vagunis oli tunda kitsikust, ei pööranud keegi sellele suuremat tähelepanu. Reisijad olid kõik nakatatud pühade meeleoluga: oli kuulda lõbusat südamest tulevat naeru ja vaguni teises otsas prooviti isegi tasakesi laulu jorutada. Ja kõikjal pakikesi ja komsukesi, mis kõik maale külakostina kaasa viidi.

Hämarus juba, kui jõudsin sihtjaama. Sugulane oli hobusega jaamas vastas, sest tuli veel edasisõita kilomeetrit kümme. Oli ilus sõita hämarikus läbi talvise metsa: puud olid kõik paksus lumeehtes, oli täiesti tuulevaikne ning ülevalt liuglesid tasaselt alla puhtad ja valged lumehelbed. Lumi krudises ree jalaste all, hobune tegi ilma sundimata ilusat sõitu kodu poole. Kaugelt eemalt oli kuulda kirikukella helinat —

kõik see löi hinge puhta ja rahuliku meeleolu, mida isegi rääkimisega ei tahtnud segada.

Kuid peatselt oli sellel lõpp — kümme kilomeetrit oli tähelepanematult möödunud ja läbi langeva lume võis eemalt näha juba üksikuid küla tulukesi. Peagi pöördus hobune õuele ja tuli reelt maha kobida. Talus oli vastuvõtt õige lärmakas — oli tulnud ka teisi sugulasi ja oma küla mehi jõulu laupäeva veetma. Õllekann oli meeste käes juba õige nobedasti ringi käinud ja muidu nii vaiksete meeste keelepaelad lahti sulatanud. Ei jõudnud õieti veel uksest sisse astuda, kui ulatati ka kann minule ja üks tubli lonks veenis kohe, et pühade märjukene vääris oma nime.

Talu naispere tegi veel viimaseid askeldusi köögis, mille ust praotades vastu löid meeldivad pühade toitute lõhnad. Ahjus särisesid tasakesi pühade vorstid, köögi laual sülidi kausside virnad, mida hakati söögi lauale kandma. Pannil ootas lahtilõikamist vägev seakints — kõiki oli valmistatud pikemaks ajaks ette. Meespere tegeles mingisuguste saladuslikkude pudelitega, mida väljast lume seest ikka paari viisi tuppa toodi. Peretoas oli kaetud pikk laud, ägades

Kapten A. Irve langemise koht Lätimaal lõunapool Valka.

Tarvitajate

eelistatumad

joogid!

♪

Tehased Tartus ja Tallinnas,
laod üle Eesti

mitmesuguste pühade toitude all. Ühe seina äärde olid maha laotatud traditsioonilised pühade õled, millel hullasid küla nooremad. Tagakambri oli ehitud jõulukuusk, mille juurde olid kogunud vanemad inimesed. Varsti süüdati jõulukuusel küünlad ning kõik pere kogunes särava ja hiilgava kuuse alla. Palve pereisa poolt loetud, lauldi mõned jõululaulukesed ja siis tuli ka välja kraamida oma linnast kaasatoodud kingitused.

Seda rõõmu ja headmeelt, mis kingituste jagamisel näha võis! Mõni väikene asjakene valmistas selle saajale meeldiva üllatuse, seda saades võis näha, et tunti headmeelt südame põhjast. Veel mõned jõululaulud ja kõiki paluti jõululauda. Sõidust värskes õhus oli ka juba õige hea isu ja sai siis ka korralikult jõulutoitudele pihta antud. Varsti oli ka pühade meeoleolu kõrgpunkt, kõikjal kostis lõbusat vestlust ning naljatlust.

Olin sattunud istuma laua ühte otsa, kus oli aset võtnud ainult meespere.

Kõige jutukam ja lõbusam oli naabritalu peremees Andres, vana nalja ja vembumees. Aastat

40 vana, oli Andres läbi teinud allohviterina nii ilma- kui Vabadussõja, ja et temal sõjas kartmatusest ning julgusest puudust ei olnud, seda tõendasid mitmed sõjas saadud aumärgid ja kahekordne haavamine. Kuid sõjast tagasitulles olid Andresel juuksed hallid olnud. Millest need halliks olid läinud, selle kohta polnud Andres seni kellegile midagi rääkinud, vastava küsimuse peale alati käega lüües ja juttu teisale pöörates.

Olin ka ilma- kui Vabadussõjast osavõtnud, ja peagi olime Andresega süvenenud sõjamälestusse, mida teised meelsasti pealt kuulasid. Leides ühiseid sõjatuttavaid, sai meelde tutetatud üht kui teist lahingut, puudutatud sõjakoledusi ja peagi siirdus jutt hirmule ja kartusele lahingus või sõjaolukorras. Olime Andresega pea-aegu ainsad rääkijad, kuna teised meid vaikselt kuulasid, aegajalt ainult mõnd küsimust esitades või mõnda märkust meie jutu vahele tehes.

Ootamatult küsis üks lauasisujaist: — „Aga Andres, sa pole veel meile seda rääkinud, kuidas Sinul juuksed sõjas halliks läksid?“ —

Küsimust kuuldes läks Andresel nägu tõsi-seks, silmade vaade karmimaks, viivu aega istus Andres vaikselt meele tuletades nähtavasti mingit sõjakolelust, mida heameelega vaimusilmade ette manada ei taheta. Kuid varsti selgines Andrese nägu, laia naeratusega pilgutades ühte silma ning vastas: — „Noh, hea küll, kui just nii kangesti tahate teada, eks ma siis või rääkida.“ — Kõigest Andrese olekust paistis, et tulemas on üks tema järjekordne naljalugu, ja tõesti kuulsin seekord loo, mida harilikus olukorras ei oska endale ettekujutada.

— „See oli õieti minu kõige jubedam elamus Vabadussõjas“ — algas oma jutustust vana sõjasangar. — „Olen surmale nii mitugi korda silma vaadanud, mitmest ohtlikust olukorrast veata välja tulnud, kuid niisugust pöörast hirmu ei ole mina enam teistkorda tunda saanud. Olin väeosas tuntud oma külmavere poolest, närvid olid minul kõigiti korras ja sõjas karastatud, kuid seekord ütlesid nemadki ennast ülesse, ja ma tundsin elus esimest korda hirmu. Kõik see lugu iseenesest oli järgmine; teenisin tollal X väeosas rühmavanema kohal. Vaba-

dussõda oli vaevu kuu aja eest alanud ja selle kuu jooksul oli vaenlane meid sundinud taganema samm-sammult pealinna külje alla. Tegime meeletikke pingutusi, et vaenlase edasitungi pidurdada, kuid esialgu ei olnud sellel, meeste vähesusetõttu, tulemusi. Igatahes jõuludele 1918 vaatasime vastu kõige tumedamalt, aga ega see veel meeletu ei rikkunud. Oli loota polgule täiendust ja ka liikusid kuulujutud Soome abivägede kohta, mida pikkisilmi sai oodatud.

Nii jõudis kätte jõululaupäeva õhtupoolik, kui mind järsku rooduilema juurde kutsuti.

— „Soovin Teile häid jõulu pühi, Andres“ — tõusis minu sisseastudes püsti meie lugupeetud rooduilema leitnant H., sealjuures minu kätt surudes. — „On küll jõululaupäev, aga egas meie oma valvsust sellepärast ei tohi vähendada“ — jatkas leitnant — „meie ei või kindlad olla, et need metslased meile ka jõululaupäeval mingit üllatust ei valmista. Meie ees umbes paari kilomeetri kaugusel on N. küla, kus vaenlane võiks omale peavarju leida. Lõunapaiku sain polgu ülemalt küll teate, et seal vaenlast sees ei olla, seal käinud polguluurajate

Balti Nahavabrik

**Pärnus, Vana Sauga t. 24.
Tel. 76.**

Esindus: Tallinnas, Estonia p. 15/3.
Tel. 459-03.

**Soovitab kõrges väärtuses
krooni ja shevretti igas
värvis, lakki, rõivastus- ja
kasuka nahku.**

Müük vabriku hindadega.

A-S.

EESTI SIID

Ketramise- ja kudumisevabrik,

seadistud 1932. aastal.

**Valmistab kõiksuguseid riideid
ja lõnga.**

V A B R I K U L A O D :

Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87

Tallinn, Viru t. 14, tel. 443-97

Tallinn, Laadaplats 129

Tartu, Poe t. 2, tel. 10-17

Narva, Peetri plats 1

Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19

Tõrva, Tartu tän. 2

Rakvere, Tallinna tän. 25

Nõmme, Pärnu mnt. 90/92

Kuressaar, Lossi tän. 3, tel. 181

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide müük.

andmeil, kuid polgu ülem käskis mind ka õhtul seal luuret korraldada, ning tagajärgedest endale ette kanda.“ Olete üks minu tublimaid allohvitserere, Andres, ja sellepärast usaldan selle ülesande Teile. Võtke paar meest, hobune reega, ja Jumal teiega. Aga katsuge kiiresti tagasi olla, — jään ootama.“

„Kuulen, härra leitnant,“ — lõin kannad kokku.

„Noh, head reisu siis,“ — surus minu kätt rooduülem.

Peagi oli hobune etterakendatud ning kaasa võttes kolm tublimat poissi oma rühmast, algasime ettevaatlikku sõitu N. küla suunas. Teel tuletasime meelde ka jõulupühi, mis kätte olid jõudnud, ning igäüks unistas omaette jõulude pühitsemist koduses ringkonnas. Eh, oleks nüüd soe tuba, jõulupuu särab nurgas, laual tanguvorstid ja kapakali, lapsed kilkavad ümber, tundes rõõmu saadud kingitustest — mida hing sa paremat veel sooviksid. Ei vahetaks seda rõõmu mingisuguse teise maise lõbu vastu. Kuid vaenlasest polnud kusagil ei kihku ega kahku kuulda. Peatusime esimese maja

juures, paistis hoonete järele õige jõukas talu olevat.

Jättes teised välja valvele, astusin otsustavalt enne uksele koputades üle läve. Pere istus õhtu lauas, vanaperemees ja perenaine, nooremat naisperet ning mõned poisikesed. Minu sisseastudes tõusid nooremad kohkunult ülesse kuna aga vanad rahulikult edasi istusid. Kohutas nähtavasti käes olev püss ja ka teadmine, et nüüd tuleb siiski sõjaga tahes või tahtmata tegemist teha.

— „Tere õhtust! Häid jõulupühi ja jätku toidule“ — laususin mütsi maha võttes ja ligemale astudes.

— „Aitüma! Jätku tarvis“ — vastas väarikalt vanaperemees.

— „Või kohe eestlane!“ imestas kaht kätt kokku lüües üks noorikuist“ — ja meie arvestasime, et venelased tulevad?“ —

— „Eestlane jah, Eesti polgust, aga kuidas teil siin nende punastega siis lugu on, kas on neid siin nähtud?“ —

— „Ei, senini on punased meid rahule jättnud, ei ole veel neid kuulda olnud“ — vastas vanaperemees.

— „Aga kas teil siis meesperet rohkem pole, kui need noorukid siin.“ —

— „Eks ikka ole kah, aga punaste kartusel läksid Eesti sõjameestega kaasa, et punaste vastu võidelda,“ — vastas vanaperemees. — „Olete meie Eesti sõjamees, üks siis istuge ka lauda, ja proovige mis on, ega paremat pole pakkuda.“ —

Seletasin siis ära, et mõned mehed hobusega väljas ootavad, kästi hobune rehealuse väravast sisseajada ja ka teised mehed tuppa kutsuda. Üks poistest sai käsu hobusele kohe heinu ette anda ja ka rehealuse väravad lahti teha. Peagi olid hobusel heinad ees ning mehed kogunesid kõik tuppa. Kaetud laud meelitas, oli soov nende heade inimeste juures veidi istuda ja tunda õiget jõulumeeleolu. Tuli paratamatult lahendada valve küsimus, kuid keda sa välja jätad külma kätte kui ise soojas toas jõululauas mõnuled. Kuid sellest aitas meid välja peremehe pojapoeg, kelle isa ka meie vägedega kaasa oli läinud. Poiss lubas seni väljas valvata, kui meie omad kehad oleme

ALEKSANDER KARJA

GRAVEERIMIS-MEHAANIKA

JA

TEMPLI TÖÖSTUS

TALLINN, NIGULISTE 14. TELEF. 468-40

Soovitame meie tuntud saadusi:

SIDOL

metallipuhastusainet.

LODIX

kingakreemi.

SIGELLA

poonimisvaha.

SIRAX

küürimispulbrit.

SOLIID

jõuluküünlad.

SOPAL

plekkide eemal-
damisvedeliku.

A/s. Sidol Company TALLINN,
SOO T. 29.

kinnitanud, ja igast vähemast krabinast või kahtlasest asjast meile kohe teatada.

Noh, siis sai alles lauda istunud. Haruldaste külaliste puhul otsis vanaperemees kusagilt välja kõhuka pudeli koduaetud kangemat, ja peagi oli õige pühade meeleolu käes. Sõime kõhud korralikult pühade toitu täis, mida kõige aja ikka juurde kanti.

Aga hinges pesitses siiski rahunus, sest enda ülesande kohaselt pidin kohe tagasi pöörama ja luure tagajärgedest roodu ülemale ettekandma. Võttes sineli taskust elektrilambi ja revolvri, panin mütsi pähe, mõttega välja vaatama minna, kas hobune on heinad ära söönud, et siis meestele kohe säru tagant teha ja kohe tagasi pöörata. Jalad olid all nii imelikult raskevõitu, nähtavasti meie kostitaja kangest märjukesest.

Peagi olin rehealuse väravate juures, neid lahti tehes läitsin elektrilambi ja astusin sisse. Esmalt nägin enda hobust rahulikult heinu söömas. Astusin midagi aimamata edasi, kui äkki millegi vastu komistasin ja pikali kukkusin. Elektrilamp kustus ja lendas minu käest

kuhugi kaugemale. Hakkasin käsikaudu kobades pimedas tagasi liikuma väravate poole, mida olin enda taga kinni tõmmanud, et pere-rahva käest küsida laternat oma elektrilambi ülesotsimiseks. Järsku sattus minu käsi rinna kõrgusel millegi pehme ja sooja vastu ning rehealuse vaikust, mida segas ainult hobuse tasane heinte krõmpsutamine, läbis õudne, elajalik kisa. . . See oli nii õudne, et pani vere soontes tarretama. Olen kuulnud igatsugu häälightsusi, kuid sarnast ebainimlikku häält kuulsin elus esmakordselt. Juuksed tõusid, sõna tõsisel mõttes, mütsi all püsti, seda tegivad ka kõik teised ihukarvad ja kõik keha kattus külma higiga.

Sain aru et mina ei ole siin ruumis üks, vaid minuga ühes viibib siin üks ebainimlik olevus, sest vaevalt saavad loomad sarnast õudset ja hirmsat häält teha. See, mis ennem peas surises ja terves kehas mõnusa tunde tekitas, oli sealt nagu käega pühitud. Pea töötas välkkiirelt ja selle tulemusena oli minul kohe käes „nagan“.

— „Kes seal on? Vasta kohe ehk lasen.“—

Ei mingit vastust. Kordasin veel oma ähvardust, kuid samuti tagajärjeta.

Arusaades edaspidise siinviibimise mõttetusest pimedas, hakkasin, „nagani“ kramplikult käes hoides, tagurpidi väravate poole taganema, mida ma umbes aimasin.

Kuid järsku, paari sammu taganemise järele löödi mul uuesti jalad alt ära. Prantsatasin selli ning revolver lendas suure kolinaga kaugemale. Olin kohe püsti ja tormasin meeletumalt pimedas väravate poole ning neid lahti lükates olin õuel. Lükkasin väravad kõvasti kinni ja neid väljaspoolt sulgedes jäin järele mõtlema minuga juhtunu üle.

Kogusin ennast peagi, mõtlesin seda asja üksi järele uurida, teistele sõnagi lausumata. Liikusin toa poole, kus teistel lõbus oleng edasi kestis. Kuid minul ei olnud muud mõttes, kui jälile saada sellele, kes mind nii õudset hirmutas.

Palusin pererahvalt laternat, et hobust vaadata minna, sain peagi selle, ja nurgast oma laetud püssi võttes, siirdusin rehealla tagasi.

Järsku liigutusega väravat lahti tõmmates, suunasin laterna tule rehe alla ja paremas käes olev püssiots otsis ähvardavalt vaenlast.

Kuid midagi iseäralist näha polnud. Paar sammu väravast seespool oli maas puupakk, millest ühel pool veidi eemal lebas minu elektrilamp kuna teiselpool maas oli revolver. Ah see oligi siis see, kes minu jalad kaks korda õhku löi. Püssi ärapannes võtsin maast revolvri ja jätkasin enda otsinguid. Veidi eemal rehealuse keskel oli püstitatud redel, mis nähtavasti lakka viis, ja redeli pulgal just minu rinna kõrgusel koonutas üksik vana kana. . .

Ja siis hakkasin kõiki taipama. Olin pimedas kanale torganud käega vastu paljast tagumikku ja tema see oli, kes oma õudse ebainimliku kisaga mind, vana sõjameest, pani korraks elus hirmu tundma. Asi hakkas juba endale nalja valmistama. Lähenesin uuesti kanale, et proovida, kas minu oletused on õiged. Torkasin kana sõrmega, ja uuesti sain kuulda seda verd-

tarretama panevat kisa. Nüüd oli asi päris selge. Olin korra oma elus ühe hariliku vana kana ees hirmu tundnud.

Juhtisin hobuse rehealt välja ja peagi, olles hüvasti jätnud külalislahke pererahva, liikusime tuldud teed tagasi.

Rooduülemale oma luure tulemustest ettekandes, hüüatas see järsku üllatanult: — „aga Andres, mis on teie juustega juhtunud, need on ju päris halliks läinud.“ —

Sain väikese peeglitükikese ja ennast selles üle kaua aja vaadates, leidsin peas täiesti hallid juuksed. Need mõned õudsuse hetked seal reheall olid minu juuksed täiesti halliks teinud. Ei julgenud rooduülemale ja hiljem teistele enda sissekukkumisest rääkida, ja teie kõik olete täna esimesed, kes seda kuulevad.

Ja nii pean ühe vana kana pärast juba noorelt halle juukseid kandma, — lõpetas Andres lõbusa muigega oma jutustuse.

Ei tahtnud küll kuidagi uskuda, et sarnase tühja asja pärast võivad vana sõjamehe juuksed halliks minna, kuid omavahel öeldud, on selle põhjus kõigil veel praegugi teadmata.

— „Noh, ei usu, et kana nii koledat häält võib teha, mis täitsamehe ärahirmutab“ — arvasid mõned kuulajad.

— „Ei usu, eks minge siis proovige“ — naeris lõbusalt Andres, upitades õllekannu rääkimisest kuivaks jäänud suule.

Räägitud, tehtud. Olime õige mitmekesi, kes Andrese jutu tõelisust tahtsid järeproovida. Kanala ukсед lahti teinud, liikusime kahekesi pimedas tasa õrre poole, kus magasid kanad, kuna teised kaasatulijad ukse juurde jäid ootama. Vaevalt üht magavat kana sõrmega torganud, läbis vaikuse jube ebainimlik kisa, mille sarnast tõesti elus kuulsin esmakordselt. Ei oska sõnadega seda õudset tunnet edasi anda, mida võib tunda seal juures. Tõesti, kui seda ennem ei teaks, võiks sarnane kisa ka julgemal mehel hirmutunde tekitada.

Nii, et selles asjas oli Andresel täieline õigus.

Punases Venes sõjavangis.

Teenisin Vabadussõja ajal I. rügemendis 1919 a. juunist kuni 19-da detsembrini 1919 a., võttes osa lahingutest Narva rindel, Peipsi ääres ning Ingerimaal Yhtimäe (Krasnaja Gorka) all. Seni oli meie võitlus läinud võrdlemisi edukalt ja püsivalt. Vene valgete väed, mis Petrogradi võita kavatsesid, taganesid korratuses Eesti piiri poole. Muist jooksid üle enamlaste poole tagasi, kust nad enne valgete poole olid tulnud. Laostunud Vene valged ei suutnud enam rinnet pidada ja nende peale ei saanud julge olla. Sageli tuli nende poolt mahajäetud rinnet ülevõtta ja kinnipidada, kuna nende läbi oleks võinud vaenlane ootamatult meie seljataha tulla. Selline olukord tekkis meil ka Narva jõe ääres Kriusha küla juures, kui algas Kriusha lahing. Peale mitu päeva kestnud võitlusi asusime 18. detsembril 1919 a. Kriusha küla vastas Mustjõe küla ligidal väikese Kassari jõe ja Kriusha silla vahel Narva jõe kaldal. Oli 19. kraadi külma. Olime poolnäljas ja magamata, kuna vaenlane oli 3. päeva arendanud oma kahuritest marulist tuld.

Õhtu pimeduses saadi meile ligi tuua väljaköök ja iga mees sai veidi maitsta sooja suppi ning rooduülem käskis kohe kaevikusse minna. Kahuritest tulistamine lakkas ja kõik tundemärgid lubasid ööseks vaikust. Kuid ootamatult tungis vaenlane peale öösel. Reamees Koljo, saaremaalane, oli lüüsigi silla ligidal. Tema tähelepanematus tõttu, kuna oli jäänud väsimusest tukkuma, vaenlane oli saanud hiilida üle jõe meie lähedale. Ka mina olin kaevikus jäänud veidi tukkuma, äratas mind aga hirmus tulistamise ragin. Venelased tahtsid jõekaldast üles ronida. Meie kuulipildur sai kuuli pähe ja silmapilkse surma. Läksin Suurmann'iga koos kuulipilduja juurde, kuna tundsin veidi selleda töötamist. Suurmann tulistas ja mina seadsin linte. Ka meie velsker oli raskesti haavatud ja lamas meie lähedal. Kolm korda löime venelased tagasi, neljandat korda pääsesid nad aga jõekaldast ülesse, kuna meie kuulipilduja oli rikke läinud. Suure rutuga võtsime kuulipildujalt luku küljest ära, et seda vaenlane tarvitada ei saaks ja jooksime oma aheliku juurde, kus oli

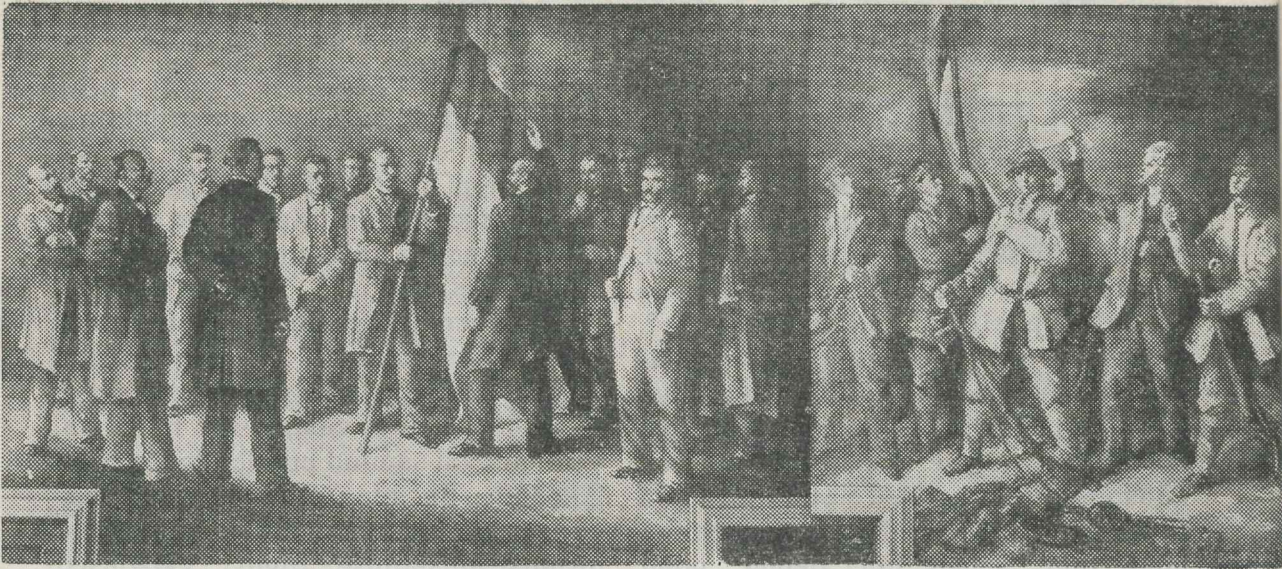
Laul kodumaast.

S. Jõgever.

Laulu sinust kodumaa, laulan Jumalale.
Laulu murest, usust suurest, laulu lootusest.
Vaba mere, vaba vere laulu kevadest.

Sinust, vaikne, uhke maa, kõikidele laulan.
Südamega avatuga seisan sinu ees.
Vääriksin ma sinu nime kanda nagu mees.

Pühitsetud Eestimaa, mina laulan Sulle.
Usu minu vandesõnu lausutud su eest:
Hoian sinu maa ja taeva vabaks vaenlastest.

*Esimese sini-must-valge lipu õnnistamine
Otepääl.*

*Sini-must-valge lipu all sõtta
Vaba Eesti eest.*

45 meest. Meile tungiti peale kolmest küljest. Vaba oli ainult sillapoolne külg, kus asus raba. Meid käsutati vaenlasele tikkudega peale. Lõime seks koraks pealetungi tagasi. Siis tungis vaenlane uuesti peale, — seekord juba ka meie seljatagant. Kahurite tuli vaikis, kuna olime vaenlasega segi paisatud. Reamees Kronk sai surma. Kuna minu püssi luku vedru oli rikke läinud, siis võtsin rutuga langenud Kronga püssi ja püüdsin ahelikuga taganeda. Sel ajal lõhkes meie kohal granaat. millest said surma mitu meest. Granaadi kild tabas ka mind, haavates paremast säärest.

Jäin haavatuna maha, kuna terveksjäänud taganesid, olles punastest pea-aegu ümberpiiratud. Punased, olles pealetungil, tormasid üle minu ja teiste haavatute ning surnute, ikka Auvere sihis. Sain neilt jala ja püssipära hoope.

Kolm tundi lamasin haavatuna kanges külmas nii, et külm võttis minu jalgade varbad kõvaks.

Tükk maad minust eemal koondusid pealetungijate punaste, umbes 4. kompaniid, et edasilöögiks ettevalmistuda, kuna keegi ülemus neile käsklusi ja seletusi jagas.

Äkki lendas üks mürsk nende keskele. Paljud punased said surma ja haavata. Nende hulgas saanud surma ka 3. punaste kompanii ülemat.

Toibunud sellest mürsust punased hakkasid ärakorjama oma surnuid ja haavatuid. Kaks meie vangilangenud meest Koljo ja V. Paat, kes mõlemad sõjavangis ärasurid, pandi kandma punaste surnuid ja haavatuid, peasjalikult nende ülemaid.

Pimedas korjati ka mind ülesse ja asetati reele, mille peal saadeti edasi Audova sihis. Nägin palju purustatud ja haavatuid, mis eestlaste tule läbi oli tekkinud.

Tee peal oli vastas ka eesti kommuniste ja palju vägesid, keda saadeti nähtavasti Auvere sihis pealetungile. Eesti kommunistid ja teised rääkisid ja pärisid palju meie vägede ja rinde kohta igasuguseid teateid. Minul neile midagi rääkida ei olnud, kuna rohkem, kui oma väeosa, ütlesin ise mitte teadvat. Teel tuli vastu umbes 10. kilomeetri pikkuselt vaenlase vägesid ja nende igat liiki relvi. Vastu tuli palju läti punaste väeosi ja kasakaid ning teisi, jala ja ratsa. Üks läti punane tahtis

mind reele tikuga läbilüüa, kuid „konvoi“, ukrainlane, lõi ta tiku kõrvale ja säästis seega minu elu.

Punastele oli nähtavasti kindlaks ülesandeks tehtud vallutada Narva, kuna aina seletasid, et läheme ja võtame ära Narva. Mõned kisendasid: „Dajosh Narvu“.

Esimene peatus haavatute transpordil oli ühes mõisas, mille nime ei mäleta. Seal magasime öö. Edasi viidi Audovasse. Sealt paigutati rongile ja viidi Pihkvasse.

Teel olid sillad purud ja muud lõhkumiste ja purustuste jäljed. Kuni Pihkvani ei antud minule raasugi toitu. Pihkvas paigutati meid vanasse koolimajja, kus anti esimest korda raasuke leiba. Koolimaja ruumi tuubiti niipalju vange sisse, et oli kitsas ja tuli ainult püsti seista. Haavatud jalg oli haige ja paistetunud, ning külmavõetud varbad valutasiid.

Seal jaotati ka vangid ära ja mind saadeti Velikie Luki (Suure Luke) haiglasse, kus olin ravil 1½ kuud. Kuna Rezekne ja Orsha poolt lähenes poolakate rinne, siis viidi meid üle Toropets'i (Гaarapaduse) linna. Toropetsi haiglas, nii imelik, kui see ka pole, puudus käimla. Soemal ajal käisid haiged väljas omi loomulikke tarvidusi öiendamas. Külmemal ajal käidi selleks maja pööningul, kus tekkisid suured mustuse mäed. Millegi pärast keegi selle küsimuse lahendamiseks midagi ära ei teinud. Toropetsi haiglast tahtsin põgeneda. Sattusin rongile, mis viis Nevel'i linna poole, kuna kuulsin eksikombel kõla järele nagu oleks Revel, s. o. Tallinn.

Tsheka võttis meid rongilt maha kokku 7. meest. Viis meest olid vene valged ja üks soomlane. Need lasti maha Novo-Sokolniki nunnade kloostri seinä ääres. Mind päästis aga õnneks ära eesti kommunist Ikmelt, kes mind üle-

Kunstliste kehaliikmete tööstus

KARL RENI

Tartus, Ülikooli tän. 48. (asut. 1920 a.)

Vigastatud sõjameestele, arstidele ja teistele vigastatud kehaliikmetega kodanikkudele tähelepanemiseks!

Oma tööstuses valmistan kunstlisi kehaliikmeid: jala ja käe proteesa; uudisena duur-alumiiniumist ihuvärvi kuulilaagritel jala proteesid.

Jala, käe ja selgroo tugiaparatisid, keha korsettisid, kubeme rihmasid, kõhu sidemeid, labajala platesid lampjalgade jaoks j. n. e. Igasugu metall asjade poleerimine ja nikeldamine.

Arstiriistade ja juuksetöösturitele igasugu terariistade teritamine ning habemeajamise peatoode valmistamine.

Esindus Tallinnas Uus Kalamaja t. 35—17 ja Nunne t. 7.

Suurima lugupidamisega

KARL RENI

Mehaanik-ortopeedik

ÜHISTEGELIK
KINDLUSTUSSELTS

„EESTI“

ASUT. 1907. A.

kuulama pandi ja minu nime järele ütles tundnud olevat minu isa Tõnu R., kes temale olevat kunagi maalinud pilte. Mind saadeti koonduspunkti ja ja sealt edasi Moskva haiglasse. Seal varsti peale haava paranemist saadeti mind Moskva Vereja vangilaagrisse Borodino lahinguvälja ligidale. Vangilaagris pandi tööle palke parvetama Kolodza jõe.

Elu vangilaagris oli väljakannatamatult raske. Kannatada sai nälga, külma ja julma käitumist. Kasaka nuuti ja revolvri pära lööke sai tunda alati. Valvuriteks olid Doni kasakad, keda, nende mässu tõttu Ukrainas, rindele ei saadetud. Eluruumiks olid laudadest barakid, mis külma ei pidanud; magamiseks kolmekordsed narid. Toitmine oli äärmiselt vilets; harilikult kalasupp kuivatatud kaladest, mis sageli hallitanud ja mida pandi supiks 500 inimese peale ainult üks puud. Leiba seda saime ainult 1/4 naela ja sellegi

sees olid maisi tangud. Selle viletsa olemise juures nõuti aga rasket tööd. Tuli käia tööl Moschaiskis okastraadi kerasid peale laadimas. Jäin raskesti haigeks: käed ja jalad paistetasid ülesse, tekkis veetõbi.

Et ei suutnud enam midagi teha ja haigus oli silmaga nähtav, siis saadeti mind Moskva Petrovski Dvoretzi haiglasse. Seal lamasin 1 1/2 kuud ning paranesin, sest haiglas ol toitmise võrdlemisi parem. Leiba anti 1 1/2 naela ja pudrusid „postnoe maslo'ga“. Hommikul anti raasuke suhkrut tee ehk musta kohviga, õhtul tee. Lõuna ajal oli puder või supp. Kord oli supp vist koera lihast, haises. Siberist toodi kord 1. vagun kuivatatud jäneseid. Ka tarvitati hobuse liha. Puder oli siiski kõige parem toit, kuid seda anti ainult 2. kuhjaga pudrulusika täit näo peale.

Haiglas põdesin peale veetõbe veel korduvat tüüfust. Kui olin alles raskesti haige, Siis tuli ette järgmine juhus:

Nahakaubad:

tallanahad „UNION“, Kaltenberg ja Ko., pastla-, pinsoli- ja raagnahad, saapa pealis- ja voodrinahad, kingsepa- ja sadulsepatarbed, kalurite ja jahimeeste saapad, toakingad. O-ü. „Põhjala“ ja „Quadral“ kalasse, botikuid ja mitmesuguseid kummist jalanõusid.

A-s. „GLOBUS-UNION“ jalanõud jällemüüjatele tehaste suurmüügi hindadega.

VILTJALANÕUD

MÜÜK suurel ja väikesel arvul

Naha-, jalanõude- ja hobuseriistade-kauplus

N. BÕSTROV

TALLINN, VENETURG 1

TELEFON 313-13

üks kalmõk, meie vana rahvas nimetas neid peninukkideks, öösel puges salaja minu voodi alt läbi ja võttis kapist ära minu leiva. Kuulsin ja lõin teda, olles ise voodis pikali. Kalmõk tahtis mind lüüa taburetiga, kuid keegi teine takistas teda. Toodi palatisse komissar. See selgitas asja ära ja viis kalmõki teise palatisse.

Mingil kommuna pühal käis haiglat vaatamas kord Lenin ise, Dzerzinski ja teiste saatel ja kaitsel. Haigetele jagati siis natuke mahorkat ja 1. pk. paberosse. Meie palatis rääkis ta ühe kasakaga, ise näppis närviliselt kuue nõopi.

Haiglasse juhtus sattuma ka eestlasi haavatuid: Al. Troja, Krestõi asundusest ja Ants Kask, Bugrõi asundusest ja keegi Hunt. —

Kord, vist Lenini 50 a. sünnipäeval, kingiti igale haigele punasest sitsist tubaka kott, millel oli pronksiga peale trükitud arv 50. Kott sisaldas hallitanud mahorka tubakat. Hiljem kukkus see minul öösiibrisse ja tuli ära visata.

Paranedes viidi mind lühikeseks ajaks Vorobjovo vangilaagrisse. Seal tuli jällegi käia tööl jõe ääres. Vangilaagrites suri vange väga palju. Sõjavange oli väga palju poolakaid.

Vahepeal jälle haigestusin ja paigutati haiglasse. Haiglast saadeti mind Moskva komandantuuri. Komandantuuris jäeti mind teiste hulgast, nagu sihilikult, viimaseks. See oli 1920 a.

märtsi lõpul või aprilli algul. Kirjutaja juhtus olema eestlane, kelle abiga õnnestus saada vastava dokumendi sõiduks raudteel. Tema kodus sain süüa. Ta oli venelannaga abielus ja oli 2 last. Tema andis leiba ja suhkurt minule tee peale kaasa. Hommikul vara saatis mind teele, et pääseks kodu poole. Minul oli teadmata, et Eestiga on rahu tehtud. Ametlikult kodusaatmisest ei olnud kuulda midagi. Nii tuli hakata kodumaa lähemale liikuma, et kuidagi ära pääseda. Pidin viima ka kirja tema vanematele Eestisse, kes elasid Tartus. See ametnik ise oli Saksa sõjavangist tulles jäänud Venemaale ja sunnitud olnud teenistusse astuma. Linnast väljas jätsin temaga jumalaga. Liikusin raudteeliini sihis, hoidudes raudteest ikka eemale. Vahest sain edasi kauba rongidega. Toitu tuli kerjata maal taludest. Üle Volga pääsesin parvega, mille eest maksin 43000 Nõukogude rubla, mida olin haigemajas saanud Trojalt. Tshudovo jaamas tuli magada haava pakkude vahel. Jõudsin Petrogradi 1-ks maiks 1920 a. See oli suurte miitingute päev.

Eemalt nägin ühel platsil ka Leninit ja Trotskit. Rahva hulgas kuulsin eestlaste ja soomlaste kõnelusi. Üks eestlane, kellega algasin kõnelust, rääkis, et on ka olude sunnil sattunud Petrogradi ja tahaks kodumaale minna. Tema juhatas mind kuhu poole minna, et

BÜROOMASINAD

Kirjutusmasinad ROYAL, arvutusmasinad FACIT,
liitmisemasinad DALTON, paljundajad ELLAMS
ja nende tarbed

V^d LOUN & SCHITIKOV

TALLINN :: NIGULISTE 18 :: TELEFON 434-37

pääseda Eesti sihis. Liikusin vähehaaval ikka raudtee sihis jala kuni Komarovka külani. Raudteejaamadest tulid ikka eemalt ringi.

Komarovka juures aga sattusin raudtee lähedal punaväelaste kätte, saadeti mind tagasi Hatsinasse. Samal ajal peeti kinni ka 2. põgenikku soomlast Peipija poolt. Ühel neist oli kaasas socme puss ja teisel naganrevolver. Minul peale taskunoa midagi ei olnud. Kiri, mida pidin Eestisse viima, võeti minu käest ära. Soomlased lasti maha relvade pärast, mind aga jäeti juudist Komandandi korraldusse. Komandant oli paks mees, prillid ninal. Lasi ringi kalossides ja aina telefoneeris. Oli vist endine ärimees.

Umbes 50 meest oli meid kogunud sinna, nendest 2 eestlast ja teised vene valged — sõjavangid. Meid saadeti Petrogradi, Morskaja 2. Peeti vangistuses 2 nädalat. Sealt saadeti 15—20 inimest gruppides Trudovaja armijasse Permi metsadesse.

Üks eestlastest ütles mulle, et homme saadetakse meid sinna Permi metsatöödele.

Temal oli niiti ja muretses raasukese sütt. Sõega kirjutas ta kirja ja lasi aknast alla. Keegi möödamineja viis kirja Eesti opteerimise komisjonile.

Järgmisel päeval tulid Eesti opteerimise komisjoni liikmed ühes venelastega ja korraldasid meie vabastamise ja Eestisse tagasi pääsmise. Esialgul toideti meid opteerimise komisjoni kulul, kuni pidi koguma 300. inimest ühe esheloni jaoks. Oli kogunenud juba ligi 400. inimest ja toiduained olid lõpuks korral. Siis võtsid venelased toitmise

oma peale, kuid see oli hirmus kehv. Paigutati meid rongile ja pidime 1. päevaga jõudma Eestisse, kuid 7. päeva peeti meid kinni teinepool Jamburgi raba vahel. Toitu ei antud, olime päris näljas. Näljast aitasid üle optandid, kes ennast kuidagi toiduainetega olid saanud enne varustada. Optantide seas oli mitu eestlast, kes tulid Istanbulist Vene kaudu. Need olid olnud sultani aednikud. Nendelt saingi niipalju, et nälga ei surnud. Saksa kolonistidest, kes elavad Jamburgi juures, sai osta loomapeete ja kartulid, nendega toitsid inimesed ennast.

Viimaks olimegi üle Vene piiri ja Eesti pinnal. Nagu raske koorem oleks õlgadelt äralangenud. Kõik olid väga rõõmsad ja liigutatud. Just kui teises ilmas olime.

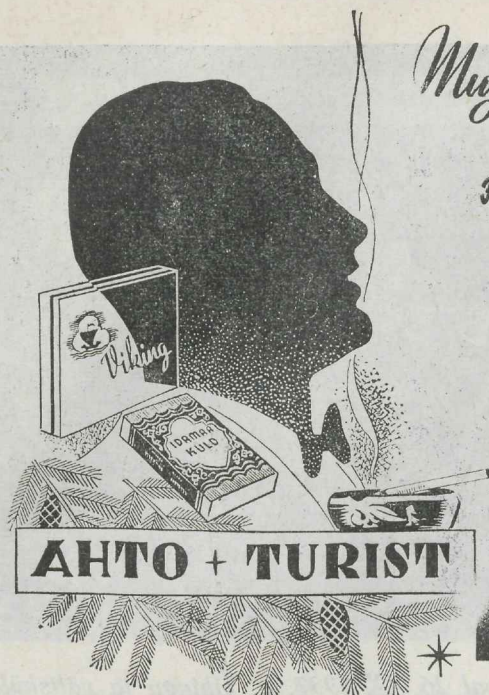
Endine meie kompanii ülem kapten Vaher oli siis Narva karantiini ülemaks. Tema oli esimene, kes mulle Eesti pinnal vastu tuli ja mind äratundes lahke naeratusega vastu võttis. Ühtlasi käskis minu eest hästi hoolitseda. Eestisse pääsmine oli 12. juunil 1920 a. Kaks nädalat peeti Narva karantiinis, siis läksin tagasi väeossa ja jäin edasi teenima. Kosusin Eestis lühikese ajaga kuna toitmine ja elutingimused olid korralikud.

Hiljem sain teenistuse kohuste täitmisel, plahvatuse tagajärjel, vigastada paremast käest ja kaotasin vasaku silma. Edasi teenisin rivituna töökompannis ning hiljem läksin pensionile.

Elamused ja nähted Vene sõjavangist olid nii rasked ja masendavad sageli, et nüüd 18—19 aastat hiljem, need on veel meeles õige värsketena.

V. Rohan'i jutustusel A. J.

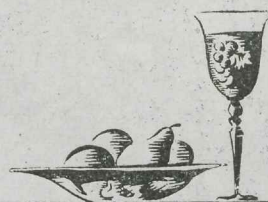

Mugavad pihvad

*Rõõmu neile valmistavad
kõrge kvaliteediga*

ETK tooted.

ETK VEIN

A|s. „VOLTA TEHASED“

TALLINN, SOO 27

Kodukeskjaama tel. 477-66

Telegr. address: VOLTA TALLINN

ELEKTRIMASINAD, TRANSFORMAATORID
JA APARAADID
GAASIKAITSE SEADED VARJENDITELE
VENTILAATORID
SOOJAÕHU KÜTTESEADED
PUMBAD

Vig. Sõjam. Ühingu XX aasta-

Vigast. Sõjam. Ühingu XX aastapäeval 26. IX 1937. a. Ühingu ja väliskülaste esindajad „Hotel Palace“ ees.

1) Ühingu Keskjuhatuse esimees A. Järvand, 2) Oskar Bundt, rev. kom. esimees, 3) Poliisimestari Valter Laurell, Soome esindaja, 4) Kapt. A. Brakel, 5) Jaan Raudsepp, Kj. l., 6) Luutnantti Gunnar Lindqvist, Soome esindaja, 7) Maks Päss, 8) Vello Savik, 9) Prokuristi Onni Nisonen, Soome esindaja, 10) Eduard Viksninš, Läti esindaja, 11) Nikolai Gudze, Läti esindaja ja Ühingu esimees, 12) August Paalberg, 13) Teodor Kõrvne, 14) Julius Abols, Läti esindaja, 15) Eversti-luutnantti Leo Brunila, Soome esindaja.

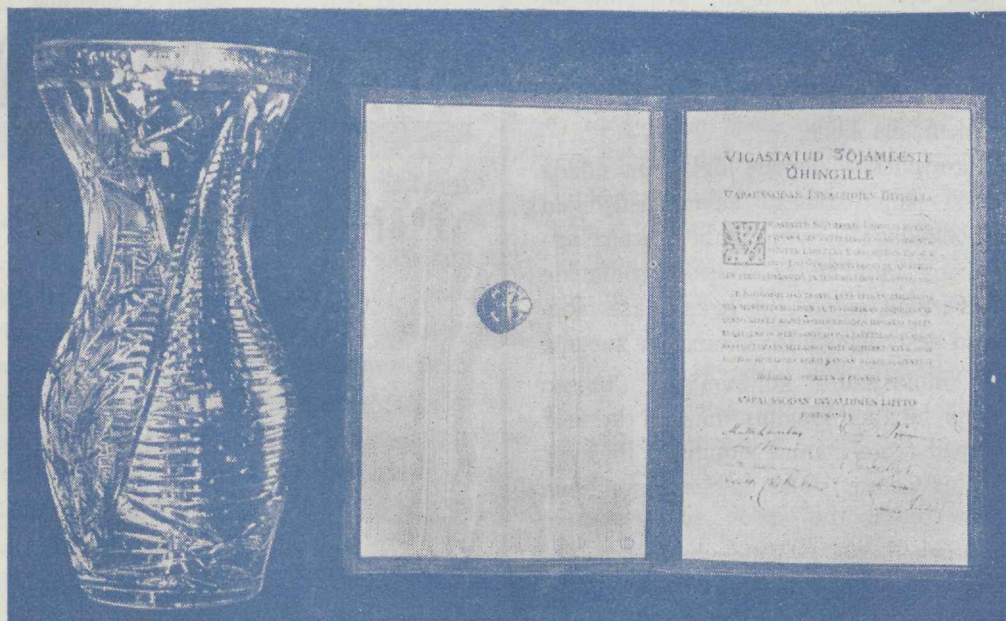

Vig. Sõjam. Ühingu XX aastapäeval ühingu esindajad ja Soome ning Läti külalised minekul aktusele „Estoniasse“ 26. IX 37. a.

päev Tallinnas 26. sept. 1937.

Vig. Sõjam. Ühingu XX aastapäeval 26. IX 37. a. ühingu esindajate ja väliskülastajate rongikäik koos ühingu Tallinna osakonna liikmetega pargade panekuks langenute mousoleumi juurde sõjaväe kalmistule.

Vig. Sõjam. Ühingu XX aastapäeva aktusel 26. sept. 1937. a. „Estonia“ kontsertsaalis ühingule Suomen Vapaussodan Invaliidien Litto esindajate poolt üleantud auaadress (paremal) ja Läti Vigastatud Sõjameeste Ühingu esindajate poolt üleantud kristall vaas (vasakul).

Issanda koerad.

Liivlaste vana mereäärne laadapaik oli nüüd saksa ja liivi sõjamehi nõnda kubinal täis, et isegi kõige suurema kauplemise ajal polnud näha nii palju rahvast korraga koos. Samuti oli seal palju lärmamist ja kära, kui üksteisega mitmetes keelemurretes vaieldi. Ristisõitjad panid enestele sealsamas suured toidukatlad tulele, kuna aga kaupmehed löid kohe oma pudukaubapakid lahti, et hakata liivlasiga kasulikult kauplema. Kuid suurt tulu ei võinud nad seekord siiski saada, sest liivlasil, kel sõjatekond oli jalge all, polnud vahetamiseks varasid kaasas. Oma kauba näitamiseaga aga lootsid nad siiski tekitada liivlasile vähemalt silmahimugi.

Mungad toimetasid suured veetõrred laevadelt maale, asudes siis koos preestritega nende juurde; pärast seda, kui preestrid olid õnnistanud vaadmesse valatud vee, laskis piiskopp kõik liivlaste vanemad kutsuda eneste juurde, et neile ütelda:

— Nüüd saate Teie sõnakuulelisteks lasteks, eesotsas teie, kes seni olete nii kõrgid lapsed olnud. Nüüd saab hunt talleks; kes enne oli kristlaste tagakiusaja, saab nüüd vennaks Kristuses! Ja seepärast ärge kartke mitte ristimise armukinki vastu võttes ennast kestva kümnisemaksu alla heita.

Sel ajal kui piiskop ülemate liivlastega nõnda rääkis, seisis paljud rauaga kaetud ristisõitjad haljaste mõõkadega nende ümber, kuna aga preestrid koos munkadega asusid veetünnide juures — varmalt valmis, et hakata äravõidetud paganaid eesotsas nende vanematega kastma.

Kuuldes nüüd suure kohkumisega, et see oligi piiskopi lubatud kingitus, millega ta neid oli sadamapaika meelitanud, muutusid liivlased pahaseks ning nende suust hakkas kuulduma nurinat.

— Aga mehed, kes teie omade seas olete vanemad, teie peaksite esimestena ristimisesakramendi vastu võtma, aga mitte nurisema, nagu ma kurvastusega pean kuulma, hakkas piiskop liivlaste vanemaid noomima.

— Piiskop, lausus Ako, teiste seast julgelt ette astudes, — eks sõlminud meie sinuga

rahu ilma muude tingimusteta, kuid nüüd nõuad sa juba vägivaldset ristimist, tehes oma sõnamurdmisega iseennast roojaseks! Kes meist tahab lasta ennas ristida, seda meie ei keela kuid ära väevõimuga sunni!

Kuuldes tõlkija suu läbi sääraseid julgeid sõnu, muutus piiskop tigidaks ning näidates oma tõelist südant lausus nõnda:

— Kui inimest sunnitakse lahkuma paganlikust kurjusest ning ristiusu vastuvõtmisega tegema head, siis pole see kellegi sundimine, vaid kristlik armuavaldus teie vastu!

— Kas säärane ongi sinu paljukiidetud kristlik armastus, kui sa oma usku meile sundides oled tulnud meid tapma? küsis Ako ägedalt.

— Meie ei tapa kedagi, vaid kui teie ise tõrgute ristimise armukinki vastu võtmast, siis

HERZEL SCHEIN

Toor- ja valmisnaha äri

//

TALLINN, UUS 7.

seega tapate endid ise, kostis piiskop preester Dietrichi suu läbi. — Kõigi kristlastega elame kui vennad rahulikus armastuses koos, paganatega aga peame sõda, sest nad on Kristuse ning seega ühtlasi ka meie kõigi verivaenlased!

— Kui sa ristiusu pealesundimisega tõotad meile head teha, hüüdsid nüüd mitmed liivlaste vanemad, — miks sa siis sellega ühtlasi nõuad meie põllusaagist kümnenda osa endale?

— Kümneks, hakkas nüüd piiskop rahulikult seletama, — see on vana leviitide komme. Kui Mooses Israeli maa tema laste vahel ära jagas, niisama nagu teiegi maa on teie eneste vahel ära jaotatud, siis jäid Leevi pojad sellest ilma, sest nende hooleks jäeti templi valvamine. Selle eest aga kõik teised Israeli-lapsed maksma oma põllusaagist kümnenda osa Leevi poegadele, ning see vana komme kestab põlvest põlve. Ja nii annate nüüd teiegi kümnenda osa oma põllusaagist meile, kes me oleme samuti templihoidjad ning palume teie kõigi eest Jumalat, palume, et teie vili hästi kasvaks ning et teie kari hästi sigiks.

— Piiskop, sul võib ka õigus olla, lausus seni vaikinud Atso, — olgugi, et meie seda vana kommet ei tunne. — Aga parem juba võta kümnend osa meie põllusaagist nõndasama, ilma et sa ristivett meie pealaele valaksid.

— Uskumatud paganad, hüüdis piiskopp seda kuuldes ja raputas vihaselt oma karjasekpepi, — teie ripute oma usu küljes nõnda tugevasti, et ei suuda sellest heaga lahti saada!

— Paganad, nad tahavad oma väärjumalaid veelgi edasi teenida ning tõrguvad ristimisele vastu, hakkasid nüüd kristlased ümberringi kisama, irvitama ja vihaselt röökima.

Üks munkadest ajas aga oma sõrmed sarvedena pea kohale püsti ning tahtes kujutada sarvikut ennast, röökis elaja kombel liivlasile näkku:

— Öö, öh — höö!

Teine neist, hoides ristimiskoppa hännataoliselt enese taga, kargles oma pikkade peenikeste koibadega nii et liiv tolmles jalataldade all, ise seejuures karjades:

— Pahareti pojad, Leviaatani lapsed, hanna ja kapjadega elukas on teid ilmale toonud!

Reserveeritud

Sõjamehed aga tõmbasid välja mõõgad, olles valmis siinsamas hakkama paganaid raiuma; ainult piiskopi tõrjuv käeliigutus sundis neid paigale jääma, sest veelgi ei tahtnud ta liivlasi ainuüksi hirmuga võita.

— Piiskop, meie oleme näinud, et sinu tae-vane jumal on siiski vägevam kui kõik maa-, mets- ja meri-haldjad kokku, ning meie oleksime valmis rõõmuga ikestama tema ees oma kaela, laususid mitmed liivlaste vanemad, — kuid ometi luba meil jääda oma esiisade usu juurde!

Kuuldes sääraseid sõnu, jäi piiskop imestusega neile otsa vahtima, sest ta ei suutnud nende tahtmisest aru saada.

— Oleksime valmis laskma end ristiusu ikesse panna, seletasid liivlased edasi, — kuid seega sunnid sa meid matma surnuid kiriku-aeda ning ristiga märgitud paikadesse, kuid ometi tahaksime vanades kalmetes oma esiisade juures puhata.

— Aga armsad sõbrad, vastas piiskop, piüdes tarvitada lahkemaid sõnu, — vanadesse kalmetesse matmisega ei pääse teie seast ühegi

Moodsaid

sügishooaja uudisriideid;
kõrgekvaliteedilisi cotton-sukki
„Lüksus“, „Lady“, „Libelle“ ja
plateeritud sukki „Ilmatar“

soovitab tuntud headuses

A-s. OSKAR KILGAS

vabrik Tallinnas

hing Issanda aujärje ette, vaid läheb paratamatult alla põrguhauda. Ja seega ei soovi ma teile oma surnuid pühitsetud maamulda mattes mitte halba, vaid head, sest tahan teid tulevase elu vastu ette valmistada. Ja nüüskorral koores oma õhukesed huulid, lisas ta väheselt — märgatava ähvardusega — on saabunud ülim aeg, et võite veel valida. . .!

— Piiskop, kui sa meid siin väevõimuga sunnid, siis ütleme sulle juba ette, et ühtki surnut me mujale ei mata kui oma esiisade juurde, kostsid liivlased meelegi kindlalt.

Nähes nende sõgedat jonnakust, vajus piiskop mõttesse, hakates peatselt liivlasile tundmatus saksa keeles pidama preestritega nõu. Preestrid, eesotsas Dietrichiga, soovitasid küll liivlasi siinsamas relvadega sundida, kuna neid oli toreid alaste ära minnes üpris vähe järele jäänud.

— Minu sõbrad, kostis seepäälle piiskop, — mis on sellest kasu, kui me neid praegu sunnime, hiljem nad aga matavad oma surnuid ikkagi vanadesse kalmetesse, rikkudes seega kristlikku seadust.

— Isa, ometi oleks nüüd paras aeg neid sõnakuulmisele sundida ning eeskätt nende vanemaid ristida, sest pärast lasevad teised hoopis hõlpsasti ennast kasta, seletas Dietrich. — Kui mina Toreidas nende vanema Kaupo ristisin, siis juba teisel päeval tuli terve ta külakond minu juurde, igatüüpi karjades, et risti mind ja risti mind! Ja seni kui vanem ise ristiusust kinni peab, niikaua peavad seda ka kõik teised.

— Sul on õigus, mu truu ning väsimatu abimees, lausus piiskop Albert lõuga oma karjasekepile toetades, — kuid parem juba olgu nende kristlaste kommete rikkumine meie poolt lubatud, kui et nad seda hakkaksid omapead tegema.

— Kuidas, isa, rikkumine lubatud. . .? küsisid nii Dietrich kui Alobrand nagu ühest suust.

— See kalmetesse matmise komme, seletas piiskop naeratades, — Parema juba laseme neil mätta oma surnud paganlikesse kalmetesse edasi, kui nad aga meilt ristiusu vastu võtavad, sest meile on ju tähtsad just elavad kristlased, aga mitte surnud.

— Isa, lausus nüüd Dietrich tõsiselt, — anna andeks, et julgen vastu rääkida, kuid neofüüti

ehk ristitud paganat matta ristimatute kõrvale pühitsemata maamulda nagu koera. . .

— Armas Dietrich, sul on ju õigus, tean seda isegi, ütles piiskopp vaikselt, — kuid ära unusta meie praegust kasinat jõudu. Isegi apostel Paulus, üteldes, et söö ja ära küsi, lubas hädakorral seadusi mitte täita. Ma ei tahaks seda kerge südamega lubada, kuid et need paganad on praegu küllaltki tugevad ning et kõigi nende seas valitseb üksmeel, siis peab neid kristlikule maailmale ainult samm — sammult ära võidetama. Kõigist seadustest kinnipidamist neilt nõudes võime aga kiskuda vibu liialt pingule, nii et ta meie käes murdub:

— Isa sa, mõtled targasti, lausus Dietrich piiskopi ette põlvili langedes, — anna mulle andeks mu nõrk mõistus. . .!

— Dietrich, tõuse üles ja tõlgi edasi minu sõnu käskis piiskop rahulikult, nagu poleks nende vahel midagi juhtunud.

— Liivlased, ütles preester Dietrich pärast kõnelust piiskopiga, — kõrge ning paljukiidetud piiskop laseb teile ütelda, et pärast seda, kui olete ristimisesakramendi vastu võtnud, ei sunni ta teid matma oma surnuid kirikuaeda või pühitsetud maamulda, vaid võite rahulikult viia neid ka oma esiisade kalmetesse.

— Piiskop lubab kalmetesse matta, hakkasid nüüd liivlased omavahel arutlema, — seda teeksime ka ilma tema loata.

Ja hoolimata säärasest lubadusest ei tahtnud nad ikkagi lasta end ristida, üteldes, et nad ei või oma naisi, kes on sünnitanud neile juba palju lapsi, ajada enese juurest minema.

— Ega ristiusk teile säärast sundust peale pane, ainult kristliku kombe järgi laulatatakse teid paari.

— Ütled, et paari, lausus Ako, — Aga kuidas saab enam kui kaht inimest panna korraga paari?

— Ainult paganad peavad enestel korraga mitu naist, kisendas nüüd piiskop äkilises viha hoos ning tõsisis istepingilt jalule, — kristlane aga lepib ainult ühega. . .!

— Paganad, oh teie jõledad paganad, lausus piiskop oma karjasekepiga maad uuristades, — on teil siis vaja pidadagi enam kui üht naist? Elage kristlikus abielupuhtuses, aga mitte nagu koerad mitmeaga korraga koos!

Hästi ja odavasti
lõunatate ja einetate

restoran

„PASSASHI“

baaris

Sauna tn. 1.

Telef. 444-07

Samuti väga mõnus on üleva-
val saalis aega viita banjode
meloodias.

— Ei seda saa, ja mehed raputasid pead, — kui igauks meist peaks enesele ainult ühe naise, siis jääks maa rahvast õige peagi tühjaks, sest mehi saab taplustes ühtepuhku otsa, kuna aga naised jääb rohkem elama. Kes aga peaks siis nende üska sigitama?

— Küllap selle eest hoolitseb Jumal, et rahvasugu maapealt ei kaoks, kostis piiskop. — Mitmenaisepidamine on Jumala meelest nõnda hirmus ning jõle tegu, et ta kunagi ei jäta seda nuhtlemata. Krisistlik abielu on aga Jumalast heakskiidetud sakrament, mida ükski inimene ei saa lõhkuda. Aga peale selle, nagu ma nüüd oma preestrite suu läbi kuulen ei põlga teie koguni oma õdesid võtta enestele naiseks?!

— Õdesid on võetud vähe, seletas Ako, — kui aga vahel ongi seda tehtud siis ainult neil puhkudel, kui pole tahetud anda neid enesest alamaile meestele, kuna aga omasugustel on juba olnud toad naisi täis, nii et keegi pole tahtnud ega jaksanud enam võtta. Kuid ometi on aga õegi üsk vajanud sigitamist.

Ja nõnda seletasid liivlaste vanemad, et kõik see, mis on tehtud, on tingitud paratamatust vajadusest ja ei kunagi mitte tühiste lõbude pärast, nagu seda nüüd piiskop arvab. Kuid kuis nad ka ei püüdnud end kaitstes tõrkuda surus piiskop ähvardust abiks võttes neile ristiusu ikke peale.

Neitsi Maarja lipp toodi väljaku keskele otse veetünni juurde, kus preestrid olid ristimise ettevalmistuse juba ammu teinud ning ootasid suure kärsitusega ristimise algust.

Liivlaste vanemad, eesotsas Atso ja Akoga, sunniti astuma ristimisveega täidetud vaatide juurde, kus nad pea pidid paljastama. Vana Atso tegi seda värisevi käsi, kuna aga Ako tõmbas trotslikult naeratades peast oma rautatud mütsi. Preestrid ammutasid neile arusaamatuid palvesõnu pomisedes vaatidest kibudega vett, lasksid neil kaela painutades kummarduda veetõrre kohale ja valasid siis neile vett pähe, nii et see voolas mööda palgeid alla, langedes sorinal tagasi vaati. Pärast vanemaid tulid üksteise järel ka kõik teised liivlased vaatide juurde, kus preestrid neid kastsid, kuni väsisid käed.

Pärast ristimisetalituse pidulikku lõppu, kui kõik paganad olid pühitsetud veega kastetud ning nad ise nüüd nagu hirmunud lambakari keset raudrüüdes ristsõitjaid alandlikult ning arusaamatusest segastena seisid, hakkasid mungad sealsamas laulma usutunnistuse laulu: Credo in unum Deum

Väljudes kambrist läks vanem, ilma et ta õues viibivaile majakondseile oleks pilkugi heitnud, alla jõeäärsesse vihusauna, kus keris oli köetud nõnda kuumaks, et selle kivid aina hõõgusid, Vabastanud enese rõivaist heitis ta kibutäie vett särtsudes kerisele ja ronis siis vihtlemisõrrele. Siis tuli Ako vihtlemisõrrelt alla, ammutas, tõrrest kibutäie vett ning seda enesele pähe valades lausus:

— Ristimeeste paha usk, ma loputan su enese pealaelt minema!

Kui siis veel teisegei kapatäie vett oli enesele pähe valanud, hakkas ta seda sauna muld-põrandalt kätega tagasi kibusse koguma, et vesi ei jääks reostama sauna.

Roninud pärast seda uuesti üles õrrele, hakkas ta seal rõõmsatujuliselt vihtlema; loputnud enda aegajalt külma veega, määris ta oma ihu saviga kokku, hõõrus kuni see hakkas peaaegu vahutama ning pesi ta siis maha, Heitnud pärast seda kerisele ikka uusi kapatäisi, vihtles ta nõnda kaua, kuni ihu muutus juba päris punaseks.

Mõnusalt ähkides vihtles Ako edasi. Nüüd oli ta puhas mitte ainuüksi ihulikust mustusest, vaid ka sellest roojaveest, millega ristimehed olid teda kastnud.

Kõik see tegi ta meele jällegi rõõmsaks.

* * *

Mu rannikmaa.

J. KASK.

*Mu rannikmaa, mu merilaht,
all kauni põhja kaare,
ei ole sellist paika kaht,
teist kaunist pole aaret.*

*Mu õnnemaa jääb püsima,
ei keegi seda murra,
siin tahan vabalt elada
ja vabana ka surra.*

*See maa, mis mulle olnud hälliks,
jääb igavesti mulle kalliks!
See maa mis mulle olnud hälliks,
jääb igavesti mulle kalliks!*

RAHVUSLIK ISETEADVUS OLGU MEIE
TÖÖ- EDU JA
JÕUKUSE ALUSEKS

J. KOLLIST

PÄRNU

NAHATÖÖSTUS

PÄRNU, KURESAARE MNT. 11
KÖNETRAAT 134

VALMISTAB:

PEALISNAHKU IGAT VÄRVI,
KINDA- JA RIIETUSNAHKU,
KROOMTALDU JA VOODRI-
NAHKU

Invaliidide hoolekanne Lätis.

Invaliidide arv Lätis, võrreldes teiste sõjast osavõtnute maadega, on väga suur. See on seletatav seega, et sõjatormid on jätnud Lätile sügavad jäljed.

Sotsiaalministeeriumi statistika järele on 1-st oktoobrist 1936. a. järgmisel määral invaliidide ja nende omakseid saanud pensioni:

1) Vabadussõjast osavõtjaid ja rahu- aegsed invaliidid	1113
2) Läti kütipolkude inavaliidid (maa- ilmasõjast)	1260
3) Maailmasõja invaliidid	2738
4) 1905. a. vabadusliikumise invaliidid	83
5) Vene — Jaapani sõja invaliidid .	124
6) Vene — Türgi sõja invaliidid . .	48
<u>Kokku</u>	<u>5366</u>
7) Invaliidide omaksed	4750
8) Invaliidide perekonnaliikmed . .	4135
<u>Ühtekokku</u>	<u>14251</u>

Riik on võtnud oma peale invaliidide hoolekande, mis on korraldatud selleks antud seaduste ja määruste alusel.

Invaliidide ja nende laste tarviduste eest hoolitseb samuti „Sõjainvaliidide Kapital“ ja „Läti Sõjainvaliidide Ühing“. Pensionide maksmine toimub Sotsiaalministeeriumi korraldusel. Vigastuste laadi ja töövõime kaotuse suuruse järele jagunevad pensionid 5. klassi järgmiselt:

1-sse klassi kuuluvad need invaliidid, kes on kaotanud 100% töövõimet ja vajavad kõrvalist abi.

2-se klassi moodustavad need invaliidid, kes on kaotanud 100% töövõimet, kuid ei vaja kõrvalabi.

3-sse klassi kuuluvad need sõjainvaliidid, kes on kaotanud töövõimet 71 — 99%;

4-sse klassi kuuluvad need sõjainvaliidid, kes on kaotanud töövõimet 41 — 70%;

5-sse klassi kuuluvad need sõjainvaliidid, kelle töövõime kaotus on 30 — 40%;

Igakuulised pensioni määrad on järgmised:

	Sõjamehed- invaliidid		Sõjameeste pere- konnaliikmed		Ohvitserid invaliidid		Ohvits. invaliidide perek. liikmed	
	Lat.	E. kr.	Lat.	E. kr.	Lat.	E. kr.	Lat.	E. kr.
1. klass	116,6	82,77	23,23	16,49	174,24	123,71	34,84	24,74
2. „	77,74	55,20	15,49	11,00	116,16	82,77	23,23	16,49
3. „	54,20	38,48	10,84	7,70	81,31	57,73	16,26	11,54
4. „	30,97	21,99	6,19	3,39	46,46	32,99	9,29	6,60
5. „	15,49	11.—	3,10	2,20	23,23	16,49	4,65	3,30

Märkus: 100 Latti = 71 E. krooni. Võrdluseks on meie poolt välja arvestatud pensioni määrad Eesti kroonidesse.

Peale selle on sõjaslangenutest järelejäänud perekondadele määratud järgmised pensionid:

a) sõjaslangenute sõjameeste perekonnaliigetele kuuviisi 16,14 latti.

b) sõjaslangenute ohvitseride perekonnaliigetele kuuviisi 24,21 latti.

Abivajajate eest hoolitsemise ja abistamise töös etendab suurt osa „Sõjainvaliidide abistamise kapital“, milline asutati 6. aasta eest ja on selle aja kestel tegutsenud väga teovõimeliselt. See kapital töötab Vabariigi Presidendi dr. K. Ulmanise, ja tema asetäitja sõjaministri, kindral J. Balodise, juhatusel, Kuue aasta jooksul on sõjainvaliidide abistamise kapital jaganud invaliididele ja nende omaksetele kokku 1.020.806,88 latti. Need toetusrahad täpsemalt jaotatuna on järgmised:

- 1) Igakuulisi abirahasid 1000 eriti puudustkannatavale perekonnale Lat. 513.533.61
- 2) Häda kergendamiseks töötaoleku, õnnetusjuhusete jne. 3803 juhusel Lat. 101.835.70
- 3) Rinnalasteabirahaks 152 sünnitajale, kellele samuti annetati lapse „kaasavara“ . . . Lat. 7.600.—
- 4) Kulutus 712. lapse suvekodu peale Lat. 73.491.70
- 5) 2044. last varustati riietusega, jalanõudega, koolikirjandusega jne. Lat. 56.987.—
- 6) Kunsthammaste ja kunstjäsemete muretsemist toetati 1/3 osas 259 juhul Lat. 8.770.55
- 7) Ravilas peetud 87 pensionääri Lt. 40.718.36
- 8) Supelravi makstud Kemmeri internaadile sõjainvaliidide perekonnaliigete ülespidamise eest Lat. 4.575.—

- 9) 256 korda abistatud sõjainvaliidide perekonnaliikmeid haiglaraviga Lat. 11.217.77
- 10) 1290 surnud pensionäri matmisabiraha Lat. 80.297.80
- 11) Abiraha 85 invaliidile ajalehekioskide avamiseks . . Lat. 8.815.—
- 12) 131. käsitöölisele tööriistad ja töömaterjalid Lat. 14.700.—
- 13) Abiraha 33 pensionäriale maale asumiseks, kus äraelamine tuleb odavam Lat. 1.463.—
- 14) Uuspõllupidajale esimese hobuse ostuks 379. juhul . . Lat. 47.590.—

F-a. „SAKS“ & Ko.

TARTUS

RIIA TÄN. 39 KÕNETR. 612
ASUTATUD 1907. a.

Vanem ja täielikum ortopeediline arsti- ja loomaarstiriistade tööstus Eestis.

Valmistame otstarbekohaseid ja vastupidavaid proteese, nagu: kunstjalgu-, -käsi, tugiaparaate vigastele jalgadele, korsette selgrookõverduste ravimiseks, kubemeriimu kehasideid jne. Tehniliselt hästi passiv töö.

MÄRKUS: Tallinnas võtame tellimisi vastu iga kuu esimesel esmaspäeval, Hasenjägeri korteris, Pärnu mnt. 28.

- 15) 247 perekonnale, kus on väikseid lapsi, lehma ostuks Lat. 19.191.—
 16) 272 peret said asunike ehitusabiraha Lat. 19.679.—

Tähelpanuväärt on veel see, et kapitali juhatust igal aastal määrab Invaliidide ühingule toetust jõulukuuskede hankimiseks ja ehtimiseks, kus lastele jagatakse kingitusi.

Sõjainvaliidide Kapitali varad koosnevad:

1) Puutumata, 200.000. latalise põhikapitali tuludest, mille riik on ühekordse kingina invaliididele andnud.

2) 1% hinnakõrgendusena riigi ladudes oleva piirituse ja viina pealt, mis saab välja müüdüd pudelitesse kallatuna.

3) Toetustest, kingitustest ja annetustest.

4) Varadest, mis kogunevad kapitali tehingutest ja ja üritustest.

Sõjainvaliidi kapitali najal tegutseb Sõjainvaliidide Ühing, mille juhatust asub Riias, ja millel on alaosakonnad mõnes tähtsamal maakonnalinnas. See ühing on võimaldanud abi mõnele sajale invaliidile.

Möödunud aastal on Ühingu liikmeteks olnud 866 sõjainvaliidi ja 509 perekonnaliiget. Selle hoolekogu kaudu on viimasel aastal jagatud 2500 liikmele mitmesugust toetust, nagu nõuandena, palvekirjadena ja mitmesuguse ainelise toetusena.

Praegusel ajal on Ühingu juhatust peatülesandeks tõsta Tiinuse mõisas asutatud invaliidide Kodu talu sellisesse seisukorda, et ta võiks kujuneda eeskujutaluna. —

Viimasel aastal supelasutusel Kemmeris sai Sotsiaalministeerium suurendada ravivajajate ja saajate sõjainvaliidide arvu 30. hinge võrra. Seega sai 150 invaliidi kasutada erilist hoolt ja tagasi tervist või kergendust oma hädadele. Samuti hoolitses ühing invaliidide heaolu eest, muretsedes haigetele voodipesu ja riideid ning patju, kokku 4500 lati suuruses.

Siin tuleb veel mainida seda abi, mida Riia linnavalitsus sõjainvaliididele on võimaldanud, rentides neile ajalehekioske vähese tasu eest. Samuti on seadusandlisel teel kõigiti hõlbustatud sõjainvaliidide ja nende perekonnaliigete arstiabi.

Kui teeme kokkuvõtte kõigest ülalnimetatust, paneme tähele, et Läti riik hoolitseb hästi nende eest, kes oma kallima vara, tervise, riigi eest on ohverdanud, — andes neile oma tunnustuse, armastuse, kaastunde ning hoolekande, mis kindlustab nende äraelamist.

Kui võtta arvesse, et Läti Vabariigil asutamise ja enamlaste rüüstamise järele puudus peaaegu kõik uue riiklise elu algamiseks, ja milliseid raskusi siis üleelati, — siis tundub kindlalt, et jutuall olevas asjas on jõutud lühikese ajaga nii tähelepanuväärsete saavutusteni. —

Sõjainvaliidide ja nende omaksete hoolekanne toimub riigipresidenti, doktor K. Ulmanis'e ja tema lähema abilise, sõjaministri, kindral J. Balodis'e juhatustel. Nende riigimeeste jõuline, tark ja kindlasihiline juhtimine, ning nende soe suhtumine sõjainvaliidide saatuse kergendamisse, on viinud nii kaugele, et invaliidide hoolekanne on viimasel aastatel nii rõõmustaval määral edenenud, ja et tulevikulootused, näivad veelgi helgema.

Sõidusoodustusi invaliididele.

Maailma- ja Vabadussõja invaliidid saavad linna trammil ja omnibustel 50—100 prots. hinnaalandust.

Tallinna linnavalitsus otsustas võimaldada 50% hinnaalandusega sõitu linna trammil ja omnibustel Tallinnas elunevatele Vabadussõja ja maailmasõja invaliididele, kes on kaotanud vähemalt 40% töövõimest.

Neile mõlema sõja invaliididele, kes kaotanud töövõimest vähemalt 75%, kellele jalakäimine on raskendatud vigastuse ja haiguse tõttu ja kui nende sissetulek pensionist, teenistusest j. m. kokku ei ületa 100 kr. kuus, võimaldatakse linna trammil ja omnibustel tasuta sõit.

Vastavad kaardid annab välja linna trammi juhatust, kelle poole pöördumisel tuleb invaliididel esitada vastavad dokumendid ja üks päevapilt.

*

Vastava palve Tallinna linnavalit-
susele saatis Vigastatud Sõjameeste
Ühingu keskjuhatus novembri kesk-
paigu.

Linna ettevõtete-osakond ei poolda-
nud palve rahuldamist täies ulatuses.
Ülemlinnapea saatis palve sotsiaalosa-
konnale redigeerimiseks ja ettepaneku
tegemiseks. Sotsiaalosakonna ettepanek
leidis nüüd linnavalitsuses kinnitamist.

Riigi Teataja Nr. 59 — 1. juulist 1938.

Vabadussõja invaliidide sõidusoodustuse seadus.

Antud Vabariigi Presidendi poolt dekreedina 22. juun. 1938.

§ 1. Vabadussõja invaliididel on õigus tasuta
sõita kõigil riigi üldkasutatavail liiklemisvahen-
del.

Teedeministril on õigus piirata üksikuil juh-
tudel tasuta sõidupiletide väljaandmist.

§ 2. Vabadussõja invaliidideks loetakse käes-
oleva seaduse mõttes Eesti Vabariigi kodani-
kud, kes saavad või on õigustatud saama pen-
sioni Sõjaväelaste pensiooni seaduse alusel Vaba-
dussõjas saadud tervisrikete tõttu, mis vähen-
davad töövõimet vähemalt 40% võrra, kaasa
arvatud ka need isikud, kes on kaotanud õiguse
Autasumaa tarvitamise seaduse § 6 põhjal, kuid
muis tingimustes vastavad Sõjaväelaste pensiooni
seaduses ettenähtud nõudeile.

§ 3. Tasuta sõidupiletite väljaandmise korra
määrab Teedeminister kokkuleppel Sotsiaalmi-
nistriga.

Piletite klassi määrab Teedeminister.

§ 4. Käesolev seadus jõustub 1. juulil 1938.

Tallinnas, 22. juunil 1938.

K. PÄTS
Vabariigi President.

K. EENPALU
Peaminister.

N. VIITAK
Teedeminister.

Riigi Teataja Nr. 59 — 1. juulist 1938.

Linnaseaduse muutmise seadus.

Antud Vabariigi Presidendi poolt dekreedina 27 juun. 1938.

I.

Linnaseaduse (RT 1938, 43, 404) § 182
muudetakse ning pannakse kehtima järgmises
redaktsioonis:

§ 182. Kogukonnamaksust on vabastatud
1) tegelikus sõjaväeteenistuses olevad isikud
— väljaarvatud õppustele võetud reservlased
— tegeliku sõjaväeteenistussaja kestel ja kogu
selle aasta jooksul, mil nad vabastatakse tege-
likust sõjaväeteenistusest; 2) riigi-, omavalit-
sus- või eraasutiste hoolekandel ülalpeetavad,
samuti riigi või omavalitsuste poolt hoolekan-
delist abi saavad isikud; 3) vähemalt 40% töö-
võimest kaotanud Vabadussõja invaliidid, kes
Vabadussõjas saadud vigastuste või haiguse tõttu
on õigustatud saama pensiooni Sõjaväelaste pen-
siooni seaduse alusel, kaasa arvatud need isikud,
kes on kaotanud pensionisaamise õiguse Autasu-
maa tarvitamise seaduse § 6 põhjal, kuid muis
tingimustes vastavad Sõjaväelaste pensiooni sea-
duses ettenähtud nõudeile; 4) vähemalt 40%
töövõimest kaotanud Maailmasõja invaliidid, kes
Maailmasõjas saadud vigastuste või haiguste
tõttu saavad toetust Ajutise veneaegiste pen-
sionäride toetamise seaduse alusel.

Linnavalitsusel on õigus vabastada kogukon-
namaksust ükskuid isikuid nende palvel, kui
selleks on mõjuvaid põhjusi. Need palved on
tempelmaksuvabad.

II.

Käesolevat seadust kohaldatakse alates 1938.
maksuaastast, kusjuures käesoleva seaduse alu-
sel kogukonnamaksust vabastatud sõjainvaliidide
1938. aasta eest tasutud kogukonnamaks mak-
stakse tagasi vastava linnaomavalitsuse poolt.

III.

Käesolev seadus jõustub avaldamisega.

Tallinnas, 27. juunil 1938.

K. PÄTS
Vabariigi President.

K. EENPALU
Peaminister.

RICH. VEERMAA
Siseminister.

Vallaseaduse muutmise seadus.

Antud Vabariigi Presidendi poolt dekreedina 27. juun. 1938.

I.

Vallaseaduse § 117 (RT 1937, 32, 310) muudetakse ning pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 177. Kogukonnamaksust on vabastatud: 1) tegelikus sõjaväeteenistuses olevad isikud — välja arvatud õppustele võetud reservlased — tegeliku sõjaväeteenistuse-aja kestel ja kogu selle aasta jooksul, mil nad vabastatakse tegelikust sõjaväeteenistusest; 2) riigi-, omavalitsus- või eraasutiste hoolekandel ülalpeetavad, samuti ka riigi või omavalitsuse poolt hoolekandelist abi saavad isikud; 3) vähemalt 40% töövõimest kaotanud Vabadussõja invaliidid, kes Vabadussõjas saanud vigastuste või haiguste tõttu on õigustatud saama pensioni sõjaväelaste pensioni seaduse alusel, kaasa arvatud need isikud, kes on kaotanud pensioni saamise õiguse Autasumaa tarvitamise seaduse § 6 põhjal, kuid muis tingimustes vastavad Sõjaväelaste pensioni seaduses ettenähtud nõudeile; 4) vähemalt 40% töövõimest kaotanud Maailmasõja invaliidid, kes Maailmasõjas saanud vigastuste või haiguste tõttu saavad toetust Ajutise veneaegiste pensionäride toetamise seaduse alusel.

Vallavolikogul on õigus vabastada kogukonnamaksust üksikuid isikuid nende palvel, kui selleks on mõjuvaid põhjusi. Need palved on tempelmaksuvabad.

II.

Käesolevat seadust kohaldatakse alates 1938. maksuaastast, kusjuures käesoleva seaduse alusel kogukonnamaksust vabastatud sõjainvaliidide poolt 1938 aasta eest tasutud kogukonnamaks makstakse tagasi vastava vallaomavalitsuse poolt.

III.

Käesolev seadus jõustub avaldamisega,

Tallinnas, 27. juunil 1938.

K. PÄTS
Vabariigi President.

K. EENPALU
Peaminister.

R. VEERMAA
Siseminister.

TAIMEVÕID

Maitsvat ja kosutavat
kehakinnitust

võimaldavad

**konservid, vorstid, singid,
pirukad, võileivad.**

Müügil „LIHATSENTRALIDES“ ja
kõigis paremates toiduainete- ja deli-
kates-kauplustes.

ÜHING

„Eesti Lihaeksport“

Tallinna, Tartu ja Võhma eksporttapa-
majad.

Nime muutnud Osakonna liikmed.

1. Aasmäe, Arnold,	endine Treier, Arnold.
2. Ainola, Anton,	„ Nurberg, Anton.
3. Ainola, Hugo,	„ Adolf, Hugo.
4. Arendi, Aadu,	„ Apraksin, Elmar.
5. Ardula, Jaan,	„ Abel, Jaan.
6. Arukask, Mihkel,	„ Habenichts, Mihkel.
7. Arulepp, Jakob,	„ Ratberg, Jakob.
8. Pärner, Kustas,	„ Berner, Kustas.
9. Eevardi, Henn,	„ Evert, Henn.
10. Erismäe Edgar,	„ Erikson, Edgar.
11. Elva, Herbert,	„ Kullisson, Herbert.
12. Heinsaar, Jaan,	„ Heidenthal, Jaan.
13. Härma, Rudolf,	„ Hermann, Rudolf.
14. Hiiesalu, Johan,	„ Hansof, Johan.
15. Hoolmaa, August,	„ Ohlmann, August.
16. Hoolma, Johannes,	„ Hollmann, Johannes.
17. Hõbe, Peeter,	„ Hanson, Peeter.
18. Indreko, Arnold,	„ Hindreko, Arnold.
19. Jaanimäe, Johannes,	„ Indus, Johannes.
20. Jasper, Julius,	„ Jasberg, Julius.
21. Juga, Herman,	„ Jakobson, Herman.
22. Jugapuu, Johannes,	„ Kõrveman, Johannes.
23. Järvand, Al-der,	„ Seeberg, Aleksander.
24. Järvemets, Johannes,	„ Ivanov, Johannes.
25. Järvoja, Johannes,	„ Jerbach, Johannes.
26. Jõekäär, Jiiri,	„ Gruft, Jiiri.
27. Jõesaar, Mart,	„ Prausen, Mart.
28. Jürgvee, Karl,	„ Jürgenthal, Karl.
29. Kaare, Johannes,	„ Kaarmann, Johannes.
30. Kaidme, Aleksander,	„ Kont, Aleksander.
31. Kaljumäe, Jaan,	„ Kruve, Jaan.
32. Kallaste, Johannes,	„ Preiholm, Johannes.
33. Kalle, Johannes,	„ Gutmann, Johannes.
34. Kalmu, Johannes,	„ Freimuth, Johannes.
35. Kiiver, Jiiri,	„ Kiiver, Hugo.
36. Kirsipuu, Eduard,	„ Kirschbaum, Eduard.
37. Kivilo, Villem,	„ Kirkmann, Villem.
38. Koitjärv, Ernst-August,	„ Keek, Herman.
39. Kunila, Aarne,	„ Saaman, Sergei.
40. Kuru, Leo,	„ Korn, Leo.
41. Kuulmaa, Aadu,	„ Kuulmann, Aadu.
42. Kärejõe, Ants,	„ Käspert, Arnold.
43. Kõrvne, Teodor,	„ Kervne, Theodor.
44. Laanemägi, Jaan,	„ Limberg, Kristjan.
45. Laasik, Jaan,	„ Lauberg, Jaan.
46. Lahe, Eduard,	„ Bendorf, Eduard.
47. Laurimäe, Johannes,	„ Laurberg, Johannes.

48. Lember, Jaan,	endine Lemberg, Joan.
49. Lindma, Herbert,	„ Lindenblum, Herbert.
50. Loide, Endel.	„ Rätsep, Endel.
51. Loo, Mart,	„ Vinkelberg, Mart.
52. Loo, Johannes,	„ Lorensberg, Johannes.
53. Loosaar, Anton,	„ Schneider, Anton.
54. Madissoo, Aadu,	„ Madisson, Ado,
55. Maipuu, Aleksander,	„ Meibaum, Aleksander.
56. Mere, Jüri,	„ Holtsmann, Jüri.
57. Meresmäe, Ants,	„ Meresmaa, Evald.
58. Meriste, Kaarel,	„ Meier, Karl.
59. Muldver, Voldemar,	„ Mundvig, Voldemar.
60. Mullaste, Kustas,	„ Mühlmann, Kustas.
61. Murulaid, Paul,	„ Moorland, Paul.
62. Mäemets, Martin,	„ Bergvald, Martin.
63. Mägi, Juhan,	„ Mägi, Joann.
64. Männi, August,	„ Mäsak, August.
65. Männiste, August,	„ Mikkov, August.
66. Niinelt, Prits,	„ Niilmann, Prits.
67. Nool, Priidik,	„ Norbek, Priidik.
68. Nurmse, Jaan,	„ Meinvald, Jaan.
69. Nõmmsaar, Johannes,	„ Nõmberg, Johannes.
70. Oim, Daniel,	„ Ziugard, Daniel.
71. Ojamaa, Aleksander,	„ Bachmann, Aleksander.
72. Ojamaa, Voldemar,	„ Bachmann, Voldemar.
73. Pajula, Johannes,	„ Baumann, Johannes.
74. Parve, Reinut,	„ Patsner, Reinhold.
75. Piiral, Albert,	„ Biibermann, Albert.
76. Pill, Roman,	„ Birkmann, Roman.
77. Pärnsuu, Bernhard,	„ Pärnitson, Bernhard.
78. Pöldma, Johannes,	„ Bandeuks, Johannes.
79. Pölluste, Hugo,	„ Petrof, Hugo.
80. Püviste, Martin,	„ Pressmann, Martin.
81. Raid, Martin,	„ Reinhold, Martin.
82. Raidma, Johannes,	„ Gross, Johannes.
83. Rajasaar, Enn,	„ Rumberg, Ernst.
84. Rajasalu, Johannes,	„ Reinhold, Johannes.
85. Raju, Enn,	„ Gutmann, Ernst.
86. Randma, Kaarel,	„ Prinstal, Karl.
87. Reinu, Jakob,	„ Treigut, Jakob.
88. Riisimaa, Aleksander,	„ Riismandel, Aleksander.
89. Ristmets, Aleksander,	„ Riismann, Aleksander.
90. Roo, Harald,	„ Rosenfeld, Harald.
91. Roosimaa, Villem,	„ Roosimann, Villem.
92. Roopalu, August,	„ Ritson, August.
93. Roostalu, Karl,	„ Rosenmüller, Karl.
94. Ruutmets, Jaan,	„ Rümpler, Jaan.
95. Sennas, Gustav,	„ Steinfeldt, Gustav.
96. Sillak, August,	„ Stärk, August.

97. Sinisalu, Aleksander,	endine Sinberg, Aleksander.
98. Sinisalu, Kristjan,	„ Sempelson, Kristjan.
99. Tamm, Jaan,	„ Damm, Jaan.
100. Tamme, Julius,	„ Pappa, Julius.
101. Tamme, Gustav,	„ Karesmann, Gustav.
102. Tammera, Johannes,	„ Treinberg, Johannes.
103. Tammoja, Johannes,	„ Borkmann, Johannes.
104. Tauts, Paul,	„ Brücker, Paul.
105. Teimara, Aleksander,	„ Treimundt, Aleksander.
106. Tihemets, Villem,	„ Tiisfeldt, Villem.
107. Tomingas, Olev,	„ Tomingas, Nikolai.
108. Uusmaa, Anton,	„ Uus, Anton.
109. Vaiksaar, Aleksander,	„ Valdmann, Aleksander.
110. Veere, Johannes,	„ Vassi, Johannes.
111. Veersalu, Hans,	„ Vildt, Hans.
112. Viikma, Tõnis,	„ Viikberg, Gerhard.
113. Viitmaa, Hendrik,	„ Viitmann, Hendrik.
114. Viirlaid, August,	„ Viitmann, August.
115. Välimaa, Aadu,	„ Veinberg, Ado.
116. Võormaa, Kustas,	„ Veermann, Voldemar.
117. Õunroos, Jaan,	„ Orik, Jaan.

Invaliidide pensioni olud vajavad korraldamist.

Sõjainvaliidide hoolekanne on praegusel silmapilgul rajatud järgmistele pensioni ja toetuse seadustele.

Vabadussõja ja Eesti rahuaegstele invaliididele on maksvad — vana — Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seadus ja — uus — Sõjaväelaste pensioni seadus.

Veneaegstele ja Maailmasõja invaliididel ning perekondadel puudub pensioni seadus, kuid riiklist toetusraha võimaldatakse Ajutise Veneaegsete pensionäride toetuse seaduse põhjal.

Vabadussõja invaliidide olukorras on kahe nimetatud seaduse põhjal tekkinud järgmisi vastolusid:

Uue — sõjaväelaste pensioni seaduse alla viidud Vabadussõja invaliidid saavad ka laste abiraha 6. kr. kuus lapse pealt.

Vana — Rahvaväelaste pensioni saajad aga selle laste abiraha osalisteks ei saa.

Samuti on pensioni edasisaamise küsimus kahesugune: esimese seaduse alusel võib omada piiramata varasid ja sissetulekuid ning ühtlasi pensioni edasi saada, teise Rahvaväelaste seaduse järgi on aga sissetuleku ülemmääraks pensioni täismäär, mille juures juba pensioni maksmine lõpetatakse.

Veneaegsed sõjainvaliidid on vaid vähese riiklise toetusraha osalised mille täismäär on 10 kr. kuus 100% töövõimetuse juures ja kuni 4 perekonnaliikme peale kokku Kr. 22.— kuus.

Seejuures on Rahvaväelaste ja Sõjaväelaste pensioni seaduste järgi täismäärades niipalju astmeid, kui palju on teenistuse või palga astmeid.

Kui tähelpanu pöörata meie naabrite, Soome ja Läti sõjainvaliidide hoolekande olukorrale, siis näeme, et seal vahet ei tehta invaliidide

hoolekandes sõdade järgi kuuluvusel. Nii Soomes on vaid kolm pensioni astet: reameestele, allohvitseridele ning ohvitseridele ja Lätis — kaks pensioni astet alamväelastele ja ohvitseridele.

Seejuures saavad Soomes ja Lätis sõjainvaliidid lasteabiraha ilma kitsendusteta.

Sõjainvaliidid paluvad, et ka nende pensioni olude parandamisele ja korraldamisele tõsist tähelpanu pöörataks ja võimalikka parandusi ellu viia.

Majatarbed
suures valikus

V. Karja 7

Tartu mnt. 13

Surma läbi lahkunud Tallinna Osakonna liikmed.

5. detsembril 1938. a. varises manalasse ligi 66 aasta vanaduses vana veteraan R. Schiller, kes oli viimasel ajal Ühingu revisjoni komisjoni liikmeks. Ühingu Tallinna osakonna ja keskjuhatuse tööst on tema osavõtnud tegevliikmena ja kongresside saadikuna.

A. Schiller sündis Hiiumaal 31. XII. 1872. a. Valis endale mereväelase kutse Venevalitsuse ajal ja teenis Vene Sõjalaevastiku ohvitserina kuni enamlike võimu tekkimiseni.

Eesti iseseisvuse algpäevadel oli üks esimeste hulgas Eesti merejõudude loomise töös. Oli ka „Lembitu“ komandriks, trantsportlaeva komandriks ja enne pensionile minekut Merejõudude Staabis.

Tõsise eestlasena oli tegev ka O/Ü. „Estonia“ teatrimaja asutamisel, olles osanik ja nõukogu liige.

Mälestus temast kui tõsisest eestlasest, tusedast töömehest ning Ühingu tegevliikmest jääb püsima kauaks.

*Erukaptan-leitnant
RUDOLF SCHILLER †*

1. Heinrich Sikamäe	— suri dets. 1936. a.	17. Harald Sündeva	— suri 1938. a.
2. August Piiper	— „ jaan. 1937. a.	18. Mihkel Pupart	— „ juul. 1938. a.
3. Eduard Pärnits	— „ veebr. 1937. a.	19. Johannes Üunapuu	— „ aug. 1938. a.
4. Hans Ruil	— „ apr. 1937. a.	20. Rits Merimaa	— „ aug. 1938. a.
5. Jaan Aaremäe	— „ juun. 1937. a.	21. Joosep Satrok	— „ 1938. a.
6. Mart Sõster	— „ juun. 1937. a.	22. Jaan Tamsalu	— „ sept. 1938. a.
7. Johannes Laev	— „ juul. 1937. a.	23. Mats Tõlpt	— „ okt. 1938. a.
8. Johannes Kirsimägi	— „ juun. 1937. a.	24. August Loop	— „ okt. 1938. a.
9. Villem Barudd	— „ aug. 1937. a.	25. Martin Minski	— „ nov. 1938. a.
10. Joh. Sälg	— „ sept. 1937. a.	26. Rudolf Schiller	— „ 5. dets. 1938. a.
11. Hans Kaer	— „ sept. 1937. a.	27. Jaan Tamm	— „ dets. 1938. a.
12. Villem Kell	— „ 1937. a.	28. Joh. Nõmmsaar	— „ dets. 1938. a.
13. Gustav Tüürmann	— „ 1937. a.		
14. Aleksander Kalep	— „ jaan. 1938. a.		
15. Elmar Kull	— „ jaan. 1938. a.		
16. Ernst Leppik	— „ 1938. a.		
- ja lihtliikmed:
1. Anna Brenner	— suri 1937. a.
2. Melanie Blumberg	— „ 1938. a.

Neid mälestab leinas

VIGAST. SÕJAM. ÜHINGU TALLINNA OSAKOND.

TOFERI KALEVIVABRIK

//

ÜLIKONNA-,
PALITU- JA
MANTLIRIIDED

ABRIK

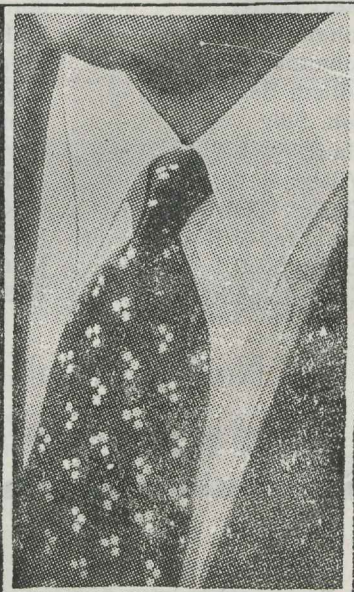
ABRIK

ÜLIKONNA-,
PALITU- JA
MANTLIRIIDED

ÜLIKONNA-,
PALITU- JA
MANTLIRIIDED

Härradele

KAABUSID,
KAELASIDEMEID,
TRIKSÄRKE,
TRIKOOPESU,
KINDAID,
SOKKE,
JALUTUSKEPPE JNE. SOOVITAB
M. VENNAD LEPP
TARTUS, KAUBAHOOV 2 JA 3

Ü. K.

EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA 19, TELEFON 425-55

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

OSTAB JA MÜÜB VÄLISRAHA JA IGASUGUSEID
KINDLAPROTSENDILISI VÄÄRTPABEREID

JUHATUS

**KÄID
PÕHJALA'
KALOSSIGA
JÄÄD
IKKA
KUIVA
JALAGA**

Ar 938
Javalid

P SR
5031

Narva Linaketramise Manufaktuuri Ühisus

KONTOR: TALLINN, PÄRNU MNT. 11

Jämsid uuemates mustrites:
voodiesised vaibad, suured pörandavaibad,
pörandariie jne. ---

Valmistab parimast kodumaa linast:

käterätikuriiet, pleegitud ja pleekimata
lauapesuriiet, " " "
voodipesuriiet, " " "
presendiriiet, vihmakindlat immutatud mant-
liriiet, kleidiriiet, käsitööriiet, voodrivaheriiet,
madratsiriiet, sadulsepaniiti, traadi-lõnga, hee-
geldamisniiti, sidumisnööri, kotte linast ja
dshuudist.

Saadaval igast
saapakauplusest

Ainuesindaja Eestis:

EMIL KUMENIUS

Tallinn, Lai tän. 9 Telef. 437-46

Soovitan laost ja eritellimisel:

Mööbli-, autopolstri-, raamatuköitmise-, kinda- ja saapanahka

